

RP 17/2018 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om Åklagarmyndigheten och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om Åklagarmyndigheten. Samtidigt upphävs gällande lag om åklagarväsendet. Enligt denna proposition förnyas åklagarväsendets organisation så att Riksåklagarämbetet och de underlydande åklagarämbeten ombildas till ett enda ämbetsverk, Åklagarmyndigheten.

Åklagarmyndigheten ska bestå av riksåklagarens byrå som är centralförvaltningsenhet och av fem åklagardistrikt som är avdelningar inom myndigheten.

Tjänstebemäningen häradsåklagare ändras till distriktsåklagare. På Åland bibehålls tjänstebemäningen landskapsåklagare. Specialiståklagare ska hädanefter ha en tjänst som specialiståklagare.

Alla tjänster är gemensamma för Åklagarmyndigheten och placeras i åklagardistriktet eller vid riksåklagarens byrå. Ett åklagardistrikt leds av ledande distriktsåklagaren, som utnämns till sin tjänst för viss tid.

I lagen föreskrivs förfarande om åklagarens uppgifter, behörighet, rätt att få information, jäv, beredskap och uppgiften som ombud.

I propositionen i övrigt görs främst tekniska ändringar i de gällande bestämmelserna.

Lagen har inga konsekvenser för antalet nuvarande verksamhetsställen eller antalet anställda.

Dessutom föreslås främst tekniska ändringar i andra lagar.

Lagarna avses träda i kraft den 31 oktober 2018.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGET	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
2.2 Situationen i de övriga nordiska länderna.....	6
Sverige.....	6
Norge.....	7
Danmark.....	7
2.3 Nuläge.....	8
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	11
3.1 Målsättning	11
3.2 De viktigaste förslagen och alternativ för genomförandet.....	12
Ett ämbetsverk.....	12
Tillsättande av tjänsten som ledande distriktsåklagare för viss tid	14
Specialiståklagare.....	15
Tjänstebestämmelser	15
Åklagarens befogenheter.....	16
Övriga förslag.....	16
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	17
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	17
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	18
4.3 Samhällskonsekvenser	19
4.4 Jämförelse av språkliga rättigheter	19
5 BEREDNINGEN AV ÄRENDET	20
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	20
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	20
DETALJMOTIVERING	22
1 LAG OM ÅKLAGARMYNDIGHETEN.....	22
1 kap. Uppgifter och organisation	22
2 kap. Åklagare och åklagarens uppgifter	24
3 kap. Ledning och avgörande av ärenden.....	27
4 kap. Särskilda bestämmelser	28
5 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	31
1.1 -1.12 Övriga lagförslag	32
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	32
3 IKRAFTTRÄDANDE	33
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	33
LAGFÖRSLAG	35
Lag om Åklagarmyndigheten.....	35
Lag om ändring av 3 § i lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.....	44
Lag om ändring av lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust	45

RP 17/2018 rd

Lag om ändring av 12 § i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem	47
Lag om ändring av 3 § i lagen om myndigheters sigill och stämplars.....	48
om ändring av 4 § i lagen om nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol .	49
om ändring av 4 § i militär rättegångslag.....	50
Lag om ändring av 5 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet	51
om ändring av 9 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna	52
Lag om ändring av 12 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.....	53
Lag om ändring av 4 och 14 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande och om tillämpning av rambeslutet.....	54
Lag om ändring av 17 kap. 12 § i rättegångsbalken.....	55
BILAGOR	56
PARALLELTEXT	56
Lag om ändring av 3 § i lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.....	56
Lag om ändring av lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust	57
Lag om ändring av 12 § i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem	59
Lag om ändring av 3 § i lagen om myndigheters sigill och stämplars.....	60
om ändring av 4 § i lagen om nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol .	61
om ändring av 4 § i militär rättegångslag.....	62
Lag om ändring av 5 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet	63
om ändring av 9 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna	64
Lag om ändring av 12 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.....	65
Lag om ändring av 4 och 14 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande och om tillämpning av rambeslutet.....	66
Lag om ändring av 17 kap. 12 § i rättegångsbalken.....	68
FÖRORDNINGSUTKAST	68
Statrådets förordning om Åklagarmyndigheten	69

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Åklagarväsendet ska förverkliga straffansvaret. För denna uppgift är Riksåklagarämbetet centralförvaltningsmyndighet för åklagarväsendet och har 11 underlydande åklagarämbeten. Efter de sammanslagningar av verksamhetsställen som gjorts under de senaste åren finns det 11 huvudsakliga verksamhetsställen och 23 servicebyråer vid åklagarämbeten.

Åklagarämbeten utvecklar åklagarverksamheten i sina egna områden och svarar för att den är resultatrik. Åklagarämbeten övervakar också lagligheten och enhetligheten i åklagarnas verksamhet inom sina verksamhetsområden.

Åklagarens uppgifter har under de senaste åren blivit allt mer krävande och varierande. Antalet brottmål som binder arbetskraft har ökat. De internationella kopplingarna i brottmål har ökat och åklagarna kommer att få ännu flera nya uppgifter i anknytning till internationell rättsvård. Förundersökningslagen (805/2011) förpliktar åklagaren att delta även i förundersökningen i ett mål.

Antalet uppgifter och de krav som uppgifterna ställer ökar, men resurserna har likväl inte ökat i samma takt. Åklagarmyndighetens ram för åren 2018–2021 minskar. En ändamålsenlig skötsel av åklagarväsendets uppgift förutsätter ofta en utveckling av arbetsformerna och verksamheten samt en organisationsstruktur som bäst stöder detta utvecklingsarbete.

Utredare som tillsatts av riksåklagaren utredde åren 2015–2016 alternativen för en omorganisering av åklagarväsendet i syfte att effektivisera verksamheten. I utredningen jämfördes främst skillnaderna mellan en modell med ett ämbetsverk och en modell med fyra ämbetsverk. I utredningen hördes också cheferna för åklagarämbeten. I åklagarväsendets ledning rådde en tämligen stor enighet om att arbetsformerna måste förnyas och detta kräver också en ny slags organisationsstruktur. Som fördelar med båda de jämförda modellerna jämfört med den nuvarande organisationsmodellen upplevdes bland annat en enhetligare verksamhet och beslutspraxis, en möjlighet att utveckla arbetsrollerna i en mer krävande riktning, en smidig användning och fördelning av personresurser, lättare resultatstyrning, flexibilitet vid förändringar i omvärlden, bättre informationsflöde, en professionalisering av ledarskapet och en lättare förvaltning. Risker med de alternativa modellerna ansågs vara en ökning av antalet samarbetspartner, vilket i modellen med fyra ämbetsverk förutsätter klara ledare för samarbetet nära samarbetsparterna och i modellen med ett ämbetsverk en stark regional organisation.

I utredningen kom man fram till att det inte fanns några stora skillnader mellan modellen med ett ämbetsverk och modellen med fyra ämbetsverk. Fördelarna med modellen med ett ämbetsverk ansågs dock vara enhetlighet, en smidig resursanvändning och hållbara resurser samt större flexibilitet inför framtida förändringar.

Verksamhetsinriktade orsaker ligger till grund för organisationsreformen, t.ex. främjande av en enhetlig verksamhet och en professionell ledarskapskultur, en effektivare verksamhet och en fördjupning av expertisen inom åklagarväsendet. Strukturen gör det möjligt att centralisera förvaltnings- och stöduppgifterna och därmed effektivisera verksamheten. Den riksomfattande strukturen ger bättre förutsättningar att leda Åklagarmyndigheten som helhet. Som ett enda ämbetsverk kan åklagarväsendet bättre främja enhetliga åklagarförfaranden och bemöta förändringar i samhället. Ett enda ämbetsverk kan effektivare utnyttja möjligheterna med nya datasystem och därmed uppnå de uppställda produktivitetsmålen.

Justitie- och arbetsministern tillsatte den 24 maj 2016 ett projekt med uppgift att bereda ändringar i lagstiftningen så att åklagarväsendet i fortsättningen kan fungera som ett ämbetsverk. I regeringens proposition föreslås att åklagarväsendet ska bli ett ämbetsverk. Bestämmelser om saken utfärdas genom en ny lag om Åklagarmyndigheten. I lagen tas dessutom in vissa bestämmelser om åklagarnas verksamhet, utnämning, behörighet och befogenheter som i huvudsak motsvarar bestämmelserna i den gällande lagen.

2 Nuläget

2.1 Lagstiftning och praxis

Enligt 104 § i grundlagen leds åklagarväsendet av riksåklagaren. I övrigt föreskrivs närmare om åklagarväsendet i lagen om åklagarväsendet (439/2011) och i statsrådets förordning om åklagarväsendet (1390/2011) som utfärdats med stöd av lagen och i justitieministeriets förordning om åklagarämbetets servicebyråer (586/2014).

I 2 § i lagen om åklagarväsendet definieras åklagarväsendets organisation. Till åklagarväsendet hör Riksåklagarämbetet, de regionala åklagarämbetena och landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland. Riksåklagaren är den högsta åklagaren och åklagarnas chef.

I 3–7 § i lagen finns bestämmelser om åklagarnas behörighet och uppgifter samt en definition på vilka som är åklagare. Åklagarna i riksåklagarämbetet är riksåklagaren, biträdande riksåklagaren och statsåklagarna. Åklagarna i de regionala åklagarämbetena är ledande häradsåklagare, häradsåklagare och biträdande åklagare samt ledande landskapsåklagare och landskapsåklagare i landskapsfogdeämbetet i landskapet Åland.

Åklagaren har en självständig och oberoende åtalsprövningsrätt och är behörig i hela landet. En del av åklagarna är specialiståklagare som i huvudsak sköter krävande brottmål inom deras specialområde. Specialiståklagarna tjänstgör i huvudsak på förordnanden som gäller för viss tid eller tills vidare. Vissa av dem som sköter en uppgift som specialiståklagare har i tiden utnämnts till tjänsten som häradsåklagare i den löneklass som då motsvarade uppgiften som specialiståklagare.

I 8 § i lagen finns en bestämmelse om Riksåklagarämbetets organisation och i 9 § om Riksåklagarämbetets uppgifter. Riksåklagarämbetet leds av riksåklagaren som bistås av en biträdande riksåklagare. Riksåklagarämbetet har till uppgift att styra och utveckla åklagarväsendet, svara för att åklagarväsendets verksamhet är resultatgivande, övervaka att åklagarnas verksamhet är lagenlig och enhetlig, sköta uppgifter som anknyter till åklagarväsendets allmänna förvaltning, kommunikation och utbildning, och ha hand om det nationella och internationella samarbetet som hör till Riksåklagarämbetets verksamhetsområde. Riksåklagaren ska åter vara åklagare i ärenden som enligt lag ankommer på honom eller henne eller som han eller hon åtar sig, besluta om inlämnandet av en åklagares ansökan om besvärstillstånd till högsta domstolen och företräda åklagarna i högsta domstolen, främja åklagarverksamhetens rättsliga kvalitet och enhetlighet, och ha hand om övriga uppgifter som enligt särskilda bestämmelser ankommer på honom eller henne.

Enligt 104 § i grundlagen utnämns riksåklagaren av republikens president. Enligt 14 § i lagen om åklagarväsendet utnämns biträdande riksåklagaren också av republikens president och statsåklagarna av statsrådet. Ledande häradsåklagare och häradsåklagare utnämns av riksåklagaren. Kanslipersonalen utnämns av ledande häradsåklagaren.

RP 17/2018 rd

I 17 § föreskrivs om den regionala åklagarverksamhetens organisation. Åklagarämbetet leds av en ledande häradsåklagare som bistås av biträdande chefer vars uppgift är tidsbunden. Åklagare vid åklagarämbetet är dessutom häradsåklagarna och biträdande åklagarna.

I 18 § ingår en specialbestämmelse om Åland där det föreskrivs om ordnandet av åklagarverksamheten på Åland. Landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland leds av en ledande landskapsåklagare.

Åklagarämbetenas uppgift är enligt 19 § att inom sitt eget verksamhetsområde utveckla åklagarverksamheten, svara för att åklagarverksamheten är resultatgivande, övervaka att åklagarnas verksamhet är lagenlig och enhetlig, och ha hand om myndighetssamarbetet.

I 25–29 § i lagen om åklagarväsendet finns dessutom bestämmelser om åklagarens rätt att få upplysningar, tystnadsplikt, jäv, beredskap och verksamhet som ombud eller biträde.

Förundersökningen av ett brott som en polisman misstänks ha begått leds av åklagaren. Bestämmelser om uppgiften som förundersökningsledare finns i 4 § i förundersökningslagen (805/2011). Uppgiften som förundersökningsledare är den mest betydande skyldighet som föreskrivits för åklagaren utöver skötseln av de egentliga åtalsärendena.

Bestämmelser om skötseln av åklagarens uppgifter finns också i rättegångslagstiftning. I synnerhet i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) finns centrala bestämmelser om åklagarens skyldigheter i straffprocessen. Bestämmelser om åklagarens skyldigheter i samband med förundersökning finns i förundersökningslagen och om uppgifter i anknytning till tvångsmedel i tvångsmedelslagen (806/2011). I lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010) finns bestämmelser om åklagarens uppgifter i dessa förfaranden. Vidare innehåller vissa lagar med anknytning till internationellt straffrättsligt samarbete bestämmelser om åklagarens rättigheter och skyldigheter i anknytning till straffprocessen. Åklagare har också vissa uppgifter och befogenheter som inte direkt anknyter till straffprocessen. Bestämmelser om uppgifterna finns i lagen om utredande av dödsorsak och i föreningslagen.

På andra ställen i lagstiftningen hänvisas till lagen om åklagarväsendet. I 17 kap. 12 § 3 mom. i rättegångsbalken (4/1734) finns en hänvisning till 25 a § 1 och 2 mom. i lagen om åklagarväsendet. Det lagrum som nämns i hänvisningen gäller åklagarens skyldighet och rätt att vägra vittna. Hänvisningsbestämmelsen ska ändras så att den stämmer överens med motsvarande paragraf i den nya lagen.

Enligt 119 § i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Åklagarväsendet utövar offentlig jurisdiktion i sina uppgifter. Organisationsreformen inom åklagarväsendet kan inte genomföras utan en reformering av lagstiftningen.

2.2 Situationen i de övriga nordiska länderna

Sverige

I Sverige finns bestämmelser om åklagarväsendet i 7 kap. i rättegångsbalken, i åklagarförordningen (2004:1265) och i förordningen med instruktion för Åklagarmyndigheten (2015:743).

I Sverige hör åklagarväsendet till justitiedepartementets förvaltningsområde. Åklagarväsendet består av två myndigheter, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten med ansvar för frågor som gäller ekonomisk brottslighet.

RP 17/2018 rd

I Sverige inrättades 2005 en riksomfattande åklagarmyndighet. Då slogs åklagarmyndigheterna (som var indelade i lokala åklagarkammare) och centralmyndigheten, dvs. riksåklagaren samman till en myndighet.

Den operativa åklagarverksamheten utövas av sju geografiska åklagarområden och en nationell åklagaravdelning. Åklagarområdena består av 32 allmänna åklagarkammare, vars geografiska område i huvudsak motsvarar länsindelningen. I Stockholm och Malmö finns flera åklagarkammare. Till Åklagarmyndigheten hör också tre internationella och fyra nationella åklagarkammare. Dessutom har det inrättats tre utvecklingscentrum som svarar för utvecklingsverksamheten och den rättsliga uppföljningen.

Åklagare i Sverige är riksåklagaren, vice riksåklagaren, överåklagare, vice överåklagare, chefsåklagare, vice chefsåklagare och kammaråklagare. Dessutom finns det biträdande åklagare.

Riksåklagaren är den högsta åklagarmyndigheten. Riksåklagaren har tre uppgifter. Enligt 7 kap. 4 § i rättegångsbalken är riksåklagaren allmän åklagare i Högsta domstolen. Riksåklagaren får förordna en annan åklagare att utföra talan i Högsta domstolen. Som högsta åklagare leder riksåklagaren åklagarverksamheten och verkar för lagenlighet och enhetlighet vid rätts-tillämpningen. Riksåklagarens tredje uppgift är att vara chef för Åklagarmyndigheten.

Vice riksåklagaren är riksåklagarens ställföreträdare och utför de åklagaruppgifter som riksåklagaren bestämmer.

Åklagarna har behörighet i hela landet. Allmänna åklagare är åklagare i tingsrätt och hovrätt, men åklagare i Högsta domstolen är riksåklagaren. Regeringen utnämner riksåklagaren, vice riksåklagaren, överåklagare och vice överåklagare. Övriga åklagare utnämns av åklagarmyndigheten.

Norge

Norge har ingen separat lag om åklagarväsendet, utan bestämmelser om åklagarväsendets uppgifter finns i huvudsak i 7 kap. i straffprocesslagen.

I Norge hör åklagarväsendet till justitie- och beredskapsdepartementets förvaltningsområde. Till åklagarväsendet hör Riksåklagarämbetet, tio regionala statsåklagarämbeten, ett nationellt statsåklagarämbete och 11 polisdistrikt.

Åklagarväsendet har tre nivåer: riksåklagaren, statsåklagaren och åklagarmyndigheten inom polisen. Statsåklagarregionerna, det nationella statsåklagarämbetet, riksåklagarämbetet och myndigheten för ekonomisk kriminalitet och miljökriminalitet (Økokrim) utgör högsta åklagarmyndigheten (den høyere påtalemyndighet).

Riksåklagaren har det högsta ansvaret för handläggningen av brottmål. Riksåklagaren styr och leder åklagarnas verksamhet. Även om riksåklagaren har ansvaret för handläggningen av brottmål svarar justitiedepartementet och polisstyrelsen för administrativa och ekonomiska frågor samt polisärenden. För resursstyrningen och förvaltningen i statsåklagarmyndigheterna svarar riksåklagarämbetet, men i polisdistrikten hör ansvaret till polisstyrelsen.

Statsåklagaren leder åklagarnas verksamhet också i polisdistrikten.

Danmark

I Danmark finns bestämmelser om åklagarväsendet i huvudsak i 10 kap. i rättegångsbalken. Åklagarväsendet hör till justitiedepartementets förvaltningsområde.

Till åklagarväsendet hör riksåklagaren, tre regionala statsåklagarmyndigheter, statsåklagarmyndigheten för ekonomisk och internationell brottslighet samt Färöarnas och Grönlands polisdistrikt. Under de regionala statsåklagarmyndigheterna lyder 12 polisdistrikt.

Allmänna åklagare är riksåklagaren, statsåklagaren, polischeferna och personer som har utnämnts för att biträda dessa vid handläggningen av brottmål. Högsta åklagare är riksåklagaren. Riksåklagaren är åklagare i högsta domstolen. Statsåklagarna är åklagare i hovrätten (landsretten) och polisdirektörerna är åklagare i tingsrätten (byretten).

2.3 Nuläge

Det finns cirka 370 åklagare i åklagarväsendet och cirka 150 övriga anställda. Antalet väntas vara så gott som oförändrat fram till 2020. Efter de sammanslagningar av verksamhetsställen som gjorts under senare år finns det 11 åklagarämbeten i landet. Åklagarämbetena har 11 huvudsakliga verksamhetsställen och 23 servicebyråer.

Det totala antalet brottmål som per år kom in till åklagarna under åren 2008–2015 hölls nästan oförändrat och sjönk något 2016. Det totala antalet inkomna ärenden förväntas ligga på samma nivå till 2020.

Åtalsprocenten har sjunkit stadigt under de senaste åren och åtal väcks för närvarande i cirka 67 procent av brottmålen. Det har funnits stora skillnader mellan de genomsnittliga åtalsprövningstiderna i landets olika delar. De genomsnittliga åtalsprövningstiderna vid olika åklagarämbeten 2016 varierade 1,2–3,4 månader. De genomsnittliga behandlingstiderna för krävande brottmål varierade 2,9–8,2 månader.

Utöver de brottmål som kommit till åtalsprövning avgjorde åklagarna 2016 cirka 100 000 straffordersärenden. Tillämpningen av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010) som trädde i kraft i december 2016 väntas minska antalet summariska ärenden som kommer till åklagarna till cirka 70 000.

I förundersökningslagen som trädde i kraft 2014 ålades åklagaren en lagstadgad skyldighet att delta i förundersökningen. Åklagarna har under de senaste åren även fått andra nya skyldigheter, t.ex. uppgifter i anknytning till den europeiska utredningsordern. Även underrättelseverksamhet i enlighet med de lagar om civil och militär underrättelseinhämtning som är under beredning väntas medföra minst två ytterligare årsverken för åklagarna.

Andelen arbete som använts till krävande och i undersökningshänseende besvärliga brottmål av åklagarnas totala arbetsbörda har ökat betydligt på grund av de ändringar som skett i straffprocessen och i antalet mål. Däremot har den arbetsmängd som använts till de enklaste brottmålen minskat med ungefär en tredjedel sedan 2003 och den arbetsmängd som använts till s.k. ospecificerade, dvs. andra än vanliga och krävande mål, är cirka tio procent. Arbetsmängderna har kunnat minskas genom en utveckling av arbetsprocesserna, genom ett förfarande för begränsning av förundersökningen och genom en omfattande användning av det skriftliga rättegångsförfarandet.

De mest krävande brottmålen är ganska få till antalet, men kräver jämfört med genomsnittliga mål och ärenden en tiofaldig mängd arbete av de erfarnaste åklagarna. Av åklagarväsendets resurser användes 2011 45 % av samtliga åklagares årsverken till dessa mål. År 2016 var motsvarande siffra redan 58 %. Denna utveckling väntas också fortsätta.

RP 17/2018 rd

Antalet ärenden som länge varit under åtalsprövning har fortsatt att öka, vilket är oroväckande med tanke på tillgodoseendet av rättsskyddet. I början av 2011 hade åklagarna totalt 1 839 oavgjorda ärenden som varit föremål för åtalsprövning 6–12 månader. Vid utgången av 2016 var motsvarande siffra 2 173. På motsvarande sätt var antalet ärenden som varit föremål för åtalsprövning i mer än ett år 189 i början av 2011, medan åter deras antal vid utgången av 2016 var 264. Högen av alla ärenden som varit föremål för åtalsprövning i mer än sex månader har alltså ökat med 20 % på sex år och ärenden som varit föremål för åtalsprövning i mer än ett år med så mycket som cirka 40 %

De äldsta ärendenas relativa andel av alla anhängiga brottmål har ökat. Andelen över sex månader gamla ärenden av alla anhängiga ärenden var vid utgången av 2011 16 %, men vid utgången av 2016 hela 19 %.

Grundorsaken till denna utveckling som är negativ med tanke på tillgodoseendet av rättsskyddet kan anses vara underdimensioneringen av personalresurserna i åklagarverksamheten jämfört med det totala antalet mål och ärenden som ska handläggas, målens och ärendenas ständigt ökande svårighetsgrad och det arbete som lagstadgade förfaranden kräver.

De nu aktuella nya projekten för att förenkla rättsprocesserna kan ha vissa effekter som minskar arbetsmängden, men realistiskt sett kan de inte väntas leda till sådana ändringar i åklagarverksamheten som skulle kunna stoppa den ovan beskrivna negativa utvecklingen.

Personalutgifterna utgör cirka 80 % av alla utgifter i åklagarverksamheten. Av personalutgifterna går 80 % till åklagarnas löner. Ett åklagarämbete som råkat i svårigheter har därmed i praktiken inget annat effektivt sätt att anpassa sig till överraskande merkostnader än att låta tjänster vid ämbetsverket vara obesatta. När man dessutom beaktar att det av praktiska skäl i anknytning till antalet anställda i allmänhet är fråga om åklagartjänsterna, drabbar påtvingade sparåtgärder direkt det aktuella ämbetsverkets kärnverksamhet, dvs. skötseln av åklagaruppgifter.

Åklagarväsendets ram för åren 2018–2021 minskar. Åklagarväsendets resurser kan sålunda inte i någon betydande utsträckning utökas utan trycket ligger på en minskning av resurserna. I de mest betydande variablerna i åklagarväsendets omvärld, t.ex. i brottsligheten och förundersökningsmyndigheternas verksamhet väntas inga sådana förändringar som skulle leda till att ett minskat antal ärenden kommer till åklagarväsendet för handläggning eller att deras art skulle utvecklas så att de i genomsnitt kan handläggas snabbare.

På grund av den ökande arbetsmängden ska åklagarväsendets organisation vara sådan att den så väl som möjligt motsvarar de föränderliga arbetsbeskrivningarna och allt bättre möjliggör en effektiv användning av elektroniska arbetsredskap samt en regional utjämning av arbetsbördan. Därför är både strukturella förändringar och förändringar i verksamheten nödvändiga.

De reformer som nu föreslås är en följdriktig fortsättning på de omfattande strukturella reformer som gjordes i åklagarväsendet 2007 och som förbättrade åklagarverksamhetens effektivitet och flexibilitet bland annat genom att de lokala enheterna betydligt förstorades.

I uppgifterna för åklagarämbetena som lyder under Riksåklagarämbetet ingår många administrativa ärenden. Åklagarämbetena har sina egna arbetsordningar samt interna instruktioner och andra anvisningar som skiljer sig från varandra. Åklagarväsendet har varit en självständig bokföringsenhet sedan hösten 2016 och personal- och ekonomiförvaltningen har samtidigt centraliserats till Riksåklagarämbetet. Allt fler stödfunktioner har kunnat centraliseras. När man beaktar att åklagarväsendet har relativt liten personal och ekonomi och att informationssystem ger möjligheten att flexibelt sköta anknytande stödfunktioner på riksplan, är det inte

heller i fråga om stödfunktionerna motiverat att binda de begränsade resurserna vid små underenheter i organisationen.

De ändringar som redan genomförts och sådana som är under beredning, särskilt sådana ändringar i åklagarverksamheten och i de anknytande stödfunktionerna som digitaliseringen för med sig för hela åklagarväsendet, förutsätter en effektivisering av den enhetliga riksomfattande styrningen av åklagarväsendet. På motsvarande sätt kommer behovet av lokala speciallösningar och den anknytande lokala styrningen och ledningen att minska.

Olika lokalt utvecklade förfaranden har bidragit till att styra åklagarnas beslutsverksamhet i en oenhetlig riktning, vilket har kunnat iakttas t.ex. vid den riksomfattande uppföljningen av förfarandena för åtgärdseftergift. En del av skillnaderna förklaras med att antalet mål och ärenden varierar mellan de olika ämbetena. Vid övergången till större administrativa distrikt och genom att involvera distriktscheferna närmare i en enhetlig utveckling av hela ämbetsverket i synnerhet via ledningsgrupparbete kan man bättre främja uppkomsten av enhetliga förfaranden i hela landet. I åklagardistriktet kan man åter smidigare vidta personalarrangemang när arbetsläget på verksamhetsställena kräver det.

En organisering av åklagarväsendet till en myndighet där åklagaruppgifterna sköts i åklagardistrikt som utgörs av avdelningar inom myndigheten i stället för av självständiga lokala ämbetsverk ger bättre förutsättningar för en ändamålsenligare fördelning av styr- och ledningsansvaret i väsendet. I det nya systemet fattas beslut om och dras upp riktlinjer för nationellt betydande frågor vid riksåklagarens byrå. Åklagardistriktets ledande distriktsåklagare deltar som medlemmar av åklagarmyndighetens ledningsgrupp i verksamheten vid byrån. I åklagardistriktet kan åter avgöras och de kan påföras styr- och resultatansvar i frågor som det är ändamålsenligast att sköta på lokal nivå.

I en organisation som är uppbyggd kring ett flertal självständiga ämbetsverk är det svårt att på ett flexibelt sätt rikta om resurserna när situationen i verksamheten överraskande förändras. Förändringarna har t.ex. handlat om att exceptionellt arbetskrävande mål har kommit in till ett litet åklagarämbete, långa sjukledigheter eller att de erfarna åklagarna varit frånvarande av andra orsaker. I princip har man i sådana situationer blivit tvungen att omfördela målen och återverkningarna har då drabbat ämbetsverkets verksamhet på ett bredare plan.

När åklagarväsendet organiseras till ett ämbetsverk där alla tjänster och omkostnadsanslag är gemensamma för ämbetsverket försvinner de ovan beskrivna problemen, eftersom resurser inte på samma sätt som nu binds vid små regionala enheter. I den nya organisation som bildas som ett ämbetsverk står alla resurser vid behov omedelbart till hela myndighetens förfogande. Åklagardistriktet som bildas för den operativa organiseringen av åklagarverksamheten och som är avdelningar inom Åklagarmyndigheten och inte självständiga ämbetsverk utgör inget hinder för att de gemensamma resurserna för hela väsendet används ändamålsenligt enligt vad situationen kräver i varje enskilt fall. Det kommande AIPA-systemet möjliggör bättre än för närvarande en jämn fördelning av arbetet i hela landet.

På motsvarande sätt kan tjänster som blir lediga på grund av pensioneringar i personalen och andra skäl med beaktande av behoven inom hela väsendet tillsättas på de verksamhetsställena som måste få extra resurser på grund av den nationella arbetssituationen inom myndigheten.

De betydande förändringarna i åklagarväsendets omvärld förutsätter en flexibel och snabb nationell styrning och utveckling av riktlinjer. Under de senaste åren har förändringar som haft inverkan på hela verksamheten t.ex. varit nya brottsfenomen i anknytning till den plötsligt ökade invandringen av asylsökande såsom krigs- och hatbrott, nya förfaranden för åklagarna,

t.ex. åtalsuppgörelsesystemet, samt de allt mer varierande och ökade internationella kopplingarna och det rättsliga samarbetet i samband med brottmål.

Det är fortfarande ändamålsenligt att t.ex. åklagarnas olika uppgifter som närmaste chefer, t.ex. arbetsfördelning, den omedelbara chefsövervakningen, utvecklingssamtal och prestationsbedömningar sköts genom styrning på lokal nivå. På motsvarande sätt är det ändamålsenligt att samarbetet med lokala samarbetspartner i anknytning till de brottmål som åklagarna sköter, t.ex. med förundersökningsmyndigheterna och domstolarna, sköts inom åklagardistriktet.

Riksåklagarämbetet för årligen resultatförhandlingar med alla åklagarämbeten. Systemet med resultatstyrning är tungrott i sin nuvarande form. Resultatstyrningen i åklagardistriktet ska i den nya organisationsstrukturen kunna ordnas i en betydligt lättare form, eftersom det finns färre distrikt och man inom resultatstyrningen mer än tidigare kan fokusera på styrningen av verksamheten i distriktet och på deras mål.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med den reform som föreslås är att underlätta styrningen av åklagarverksamheten, främja en enhetlig nationell beslutsverksamhet samt utöka effekterna av resultatstyrningen inom statsförvaltningen.

Genom en strukturreform bereder man sig också på en fullskalig användning av de kommande it-projekten, vilket skulle öka produktiviteten. Vid utgången av 2016 tog man inom åklagarväsendet i bruk den första delen av datasystemsprojektet AIPA. Målet med AIPA-projektet är att skapa ett enhetligt ärendehanteringssystem som ska ersätta systemet Sakari som används inom åklagarväsendet och fungera enhetligt med de övriga ärendehanteringssystem som används av justitieförvaltningens samarbetspartner. Med hjälp av den nya organisationsstrukturen förbereder sig åklagarväsendet på att använda det kommande AIPA-datasystemet så effektivt som möjligt.

Den nya organisationsmodellen främjar skapandet av nya centraliserade funktioner, genom vilka åklagarnas verksamhet kan effektiviseras och arbetsprocesserna förenhetligas på riksnivå i ärenden som ska behandlas snabbt. Till dessa hör t.ex. ärenden som ska behandlas i ett skriftligt förfarande, ärenden som ska avgöras genom ett beslut om förundersökningsbegränsning samt enkla brottmål där någon annan än den åklagare som skött åtalsprövningen kan driva åtalet i domstol. Genom en nationellt centraliserad verksamhet kan man uppnå kortare totala handläggningstider. De resursbesparingar som följer av detta kan styras vidare till förundersökningssamarbetet och andra åklagaruppgifter i mera krävande och samhälleligt betydande ärenden och förkorta handläggningstiderna även för dessa ärenden.

Organiseringen av åklagarväsendet till ett enda ämbetsverk underlättar och förenklar riktandet av specialiståklagarnas arbetsinsats till de ur nationell synvinkel viktigaste uppgifterna inom deras specialkompetens. Syftet med reformen av specialiseringssystemet är förutom en allmän förbättring av åklagararbetets juridiska kvalitet också en kvantitativ effektivisering av åklagarverksamheten genom kompetensutveckling för åklagarna.

Finlands säkerhetspolitiska miljö och utmaningarna inom den interna säkerheten har förändrats betydligt under de senaste åren. Ett av målen för reformen är att försöka garantera att åklagarna ska ha bättre möjligheter att inrikta sina arbetsinsatser på de mest krävande brottmå-

len. Den föreslagna organisationen skulle öka åklagarväsendets förmåga att flexibelt och effektivt bemöta förändringar i samhället och omvärlden.

När åklagarens verksamhet och avgörandena blir enhetligare förbättras medborgarnas rättsskydd och likställdhet inför lagen. Avsikten med en nationellt centraliserad verksamhet är att förfaranden och dröjsmålen ska vara lika oberoende av var brottet har begåtts och hur handlägningsprocesserna ser ut på varje enskild ort. Enhetliga arbetsprocesser skulle åter göra åklagarförfarandena enhetligare, vilket också är ett av de centrala målen för åklagarväsendet.

Genom reformen sker en övergång från enskilda åklagarämbeten till Åklagarmyndigheten som verkar som ett enda ämbetsverk. Åklagardistriktet som är avdelningar inom myndigheten kommer i fråga om verksamhetsområde och personal att vara klart större än de nuvarande åklagarämbeten. Därmed skulle ledningsuppgiften för såväl chefen för åklagardistriktet som den biträdande chefen vara mera krävande än tidigare. Målet är också att göra ledarskapet mer professionellt, vilket förutsätter ett starkt engagemang bland cheferna och en utveckling av ledarförmågan.

3.2 De viktigaste förslagen och alternativ för genomförandet

Ett ämbetsverk

I propositionen föreslås att åklagarväsendet ombildas till ett enda ämbetsverk. Det skulle ske en övergång från den nuvarande ämbetsverksstrukturen till en modell där landet delas in i fem åklagardistrikt som fungerar som avdelningar inom ämbetsverket. Riksåklagarens byrå ska vara centralförvaltningsenhet för ämbetsverket och huvudsakligen sköta centralförvaltningens uppgifter samt särskilt föreskrivna åklagaruppgifter.

Den tidigare strukturen med flera ämbetsverk ersätts med ett ämbetsverk som ska heta Åklagarmyndigheten. Åklagarmyndighetens personalstyrka förutsätter inte att myndigheten delas in i ämbetsverk av samma storlek som nu. Genom reformen blir åklagarväsendets struktur och ledning tydligare.

Verksamhetsområdena för de nya åklagardistriktet följer indelningen av verksamhetsområdena för de nuvarande åklagarämbeten.

De utredare som utrett organisationsreformen i åklagarväsendet bedömde i sin slutrapport (Uudistuva ja yhtenäinen syyttäjälaitos, 19.2.2016, Dnr 24/34/15) även möjligheten att ombilda åklagarväsendet till fyra ämbetsverk. Det konstaterades att skillnaden inte är så stor mellan en struktur med fyra ämbetsverk och modellen med ett ämbetsverk. Modellen med ett ämbetsverk ansågs dock leda till en enhetligare verksamhet, flexiblare resursanvändning, resurs-hållbarhet och flexibilitet i framtida förändringar.

Strukturreformen inom åklagarväsendet är motiverad utifrån utvecklingen av statens ämbetsverksstruktur och förslaget överensstämmer med förslagen i ämbetsverksutredningen inom central- och regionalförvaltningen (VM 5/2015). Det är fråga om en funktionellt-ekonomiskt ändamålsenlig helhet som det är förnuftigt att organisera i form av ett enda ämbetsverk. Åklagarväsendet har sedan den 1 oktober 2016 varit en egen separat bokföringsenhet och därför är reformen av ämbetsverksstrukturen en logisk fortsättning på detta.

Riksåklagarens byrå ska utöver sina operativa uppgifter vara en enhet som styr, övervakar och utvecklar Åklagarmyndighetens verksamhet och centraliserat svarar för skötseln av Åklagarmyndighetens stödfunktioner. Justitieministeriets roll som ansvarig för resultatstyrningen bevaras och Åklagarmyndighetens resultatförhandlingar förs i praktiken med riksåklagarens

byrå. Resultatstyrningsprocessen blir lättare när det i fortsättningen görs upp ett gemensamt resultatavtal för Åklagarmyndigheten. Verksamhetsberättelsen och halvårsrapporten görs också upp för hela Åklagarmyndigheten. Förfarandet gör resultatstyrningen inom statsförvaltningen effektivare.

I ett enskilt brottmål sköter enskilda åklagare åklagaruppgifterna, men det övergripande ansvaret för organiseringen av åklagarverksamheten skulle höra till Åklagarmyndigheten. Åklagarmyndigheten måste erbjuda åklagaren förutsättningar för skötseln av de egentliga åklagaruppgifterna. I detta skulle bland annat ingå beredskap för brottsfenomen, att ordna behövlig utbildning för personalen, sköta det internationella samarbetet och sörja för arbetshälsan. I praktiken hör ansvaret för tryggheten av verksamhetsförutsättningarna för Åklagarmyndigheten i huvudsak till riksåklagarens byrå som är centralförvaltningsenhet. Åklagardistriktet ska sköta åklagaruppgifterna inom sitt eget verksamhetsområde. Vid ett enda ämbetsverk kan man bättre främja enhetliga funktioner och förfaranden inom hela Åklagarmyndigheten och förenhetliga beslutsverksamheten på riksnivå.

I praktiken ska åklagarna i huvudsak sköta de ärenden som inskränker sig till åklagardistriktets verksamhetsområde. I samband med reformen måste man dock vid behov kunna avvika från principen att ärenden handläggs i enlighet med områdesindelningen. Vid ett ämbetsverk stöds detta av en smidig användning och fördelning av personresurserna i framtida förändringsbara situationer. Det kan finnas behov att avvika från områdesindelningen för att jämna ut arbetsmängden mellan åklagardistriktet, t.ex. i ärenden som gäller bötesförändring och ärenden som ska handläggas snabbt. Det kan göras undantag från områdesindelningen även på grund av en snabb handläggning av brottmål eller någon annan särskild orsak. Sådana fall är sällsynta, men med beaktande av målen för reformen bör möjligheten att avvika från områdesindelningen inte uteslutas eller regleringen lämnas oklar till denna del. Åklagarna ska fortfarande ha en riksomfattande behörighet som möjliggör flexibla arrangemang även i situationer när ett brottmål som handläggs av en åklagare utsträcker sig till flera åklagardistriktets verksamhetsområde eller åklagaren har förordnats att ensam eller i en grupp av åklagare handlägga ett brottmål i ett annat distrikt. Riksåklagarna ska inte handlägga brottmål i ett visst åklagardistrikt, utan ärenden som riksåklagaren särskilt förordnar dem att sköta. Även specialiståklagarna kan handlägga brottmål inom sitt specialområde utanför åklagardistriktet. Vid behov kan även andra brottmål som kräver specialkunskaper handläggas på ett sätt som avviker från områdesindelningen.

Åklagardistriktet ska inte längre ha separata servicebyråer och ett huvudkontor utan alla kontor ska vara verksamhetsställen. I den nya organisationsstrukturen finns det inte längre något behov av en indelning av verksamhetsställena i huvudkontor och servicebyråer, eftersom åklagardistriktet inte längre kommer att vara ämbetsverk utan administrativa delar av ett enhetligt ämbetsverk. Det skulle i första hand vara det ställe där åklagarväsendets personal är placerad. Medborgarna sköter numera ytterst sällan sina ärenden vid verksamhetsställena.

Åklagarmyndigheten ska enligt förslaget ha en gemensam arbetsordning där det får bestämmas närmare om saker som det föreskrivs särskilt om i lag.

Tjänsterna ska enligt vedertagen praxis inom statsförvaltningen vara gemensamma för Åklagarmyndigheten för att myndigheten ska kunna organiseras på det sätt som krävs för ändamålsenliga arbetsarrangemang. Tjänsterna placeras antingen inom åklagardistriktet eller vid riksåklagarens byrå. Tjänsterna som häradsåklagare ombildas till tjänster som distriktsåklagare och placeras i de distrikt och enheter som följer av deras verksamhetsställen vid ikraftträdandet av lagen. Tjänsterna som ledande häradsåklagare dras in och de ledande häradsåklagarna överförs till en tjänst som distriktsåklagare till det distrikt eller den enhet som motsvarar

RP 17/2018 rd

verksamhetsstället vid tidpunkten för ikraftträdandet av lagen. Tjänstemannens verksamhetsställen ändras inte i reformen.

På överföring och placering av tjänster tillämpas statstjänstemannalagens allmänna bestämmelser. Statstjänstemannalagen är en allmän lag som gäller enhetligt samtliga statstjänstemän och som på ett heltäckande sätt innehåller bestämmelser som å ena sidan behövs för arrangerandet av statens funktioner och som å andra sidan säkerställer rättsskyddet för statsanställda. Enligt statstjänstemannalagen kan gemensamma tjänster vid ett statligt ämbetsverk på ett ändamålsenligt sätt placeras inom ämbetsverket för skötseln av dess lagstadgade uppgift. Enligt det ovan beskrivna placeras tjänsterna som distriktsåklagare vid häradsåklagarnas nuvarande verksamhetsställen. Situationer där det senare kan uppstå ett behov av att placera en tjänst på en annan ort är sällsynta. En sådan situation kan bli aktuell främst om den enhet där tjänstemannen arbetar läggs ned eller tjänstemannens uppgifter och ämbetsverkets möjligheter att erbjuda tjänstemannen uppgifter minskar väsentligt eller annat än tillfälligt. En tjänst kan inte enligt statstjänstemannalagen ensidigt omplaceras av skäl som beror av tjänstemannen. En omplacering av en tjänst förutsätter dessutom samarbetsförhandlingar enligt 15 § i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (1233/2013).

Placering av en tjänst inom ämbetsverket på annan ort enligt statstjänstemannalagen förutsätter inte samtycke av tjänstemannen. I praktiken ligger dock möjligheten att omplacera en tjänst i linje med tjänstemannens intresse, eftersom alternativet i ovan beskrivna situationer skulle vara uppsägning av ekonomiska orsaker eller av produktionsorsaker. Möjligheten att omplacera en tjänst medför således snarare en ökad anställningstrygghet. Den äventyrar inte åklagarnas oberoende i rättskipningsuppgifter. I lagen om Åklagarmyndigheten behöver det således inte föreskrivas om överföring eller placering av en tjänst på ett sätt som avviker från statstjänstemannalagen, och regleringen skulle inte medföra något särskilt skydd med avseende på den lagen.

Tillsättande av tjänsten som ledande distriktsåklagare för viss tid

Ett åklagardistrikt leds av ledande distriktsåklagaren som utnämns till tjänsten som ledande distriktsåklagare för en tidsperiod på högst fem år. Ålands åklagardistrikt leds av ledande landskapsåklagaren. Tjänsterna för de ledande häradsåklagare som varit chefer vid de nuvarande åklagarämbetena har varit ordinarie tjänster.

Åklagardistriktet kommer att vara betydligt större helheter än de enskilda åklagarämbetena. Ledande distriktsåklagaren får mer personal under sig och verksamhetsområdena blir större. I uppgiften som ledande distriktsåklagare kommer det framför allt att vara fråga om ledarskap och den kommer inte längre att innefatta rättskipningsuppgifter i någon större utsträckning, även om den ledande distriktsåklagare fortfarande kommer att ha behörighet som grundar sig på tjänsten som åklagare. Målet med ledningen av åklagardistriktet är att skapa förutsättningar för att rättssäkerheten ska tillgodoses effektivt och likvärdigt i brottmål. Ledande distriktsåklagaren ska delta i Åklagarmyndighetens ledningsgruppsarbete och på så vis på närmare håll påverka även det nationella beslutsfattandet och medverka till enhetligare arbetsformer. Uppgiften är ännu mer betydande och krävande än tidigare. De krav som rör ledningen av ett åklagardistrikt är större än för ledningen av enskilda åklagarämbeten, vilket förutsätter framgång i ledningsuppgiften samt engagemang och motivation. Åklagardistriktet ska fungera så effektivt och ändamålsenligt som möjligt, och tillsättandet av tjänsten som ledande distriktsåklagare för viss tid kan antas främja detta. Av dessa orsaker bör framgången i uppgiften regelbundet utvärderas.

Att tillsätta tjänsten som ledande distriktsåklagare för viss tid motsvarar den linje som följts när det gäller ledande tjänster inom statsförvaltningen. Inom domstolväsendet finns motsva-

rande bestämmelser om utnämning av chefsdomare för viss tid. Grundlagsutskottet eller lagutskottet har inte sett domares oberoende som ett hinder för tidsbundenheten. Inom domstolsväsendet har uppgifterna för cheferna på mellannivå gjorts tidsbundna redan tidigare, vid hovrätterna och försäkringsdomstolen 2015 och vid tingsrätterna, förvaltningsdomstolarna och marknadsdomstolen 2011. Att tillsätta de ledande uppgifterna för viss tid motsvarar också en långvarig utveckling internationellt. Till exempel i den kommande europeiska åklagarmyndigheten (EPPO) tillsätts tjänsten som europeisk chefsåklagare samt tjänsterna som biträdande chefsåklagare och europeisk åklagare för viss tid.

Domares rätt att kvarstå i tjänsten, vilket tryggar deras oberoende, är grundlagsfäst. I anknytning till detta har två undantagsarrangemang i statsförvaltningen genomförts för att trygga chefsdomares tjänsteförhållande. Domstolslagen (673/2016) innehåller särskilda bestämmelser om rätten till tjänstledighet för den som utnämns till chefsdomare, om han eller hon har utnämnts till en ordinarie domartjänst. I den lagen finns också bestämmelser om chefsdomarens rätt att bli utnämnd till en ordinarie domartjänst när chefsdomarens mandattid löpt ut, om han eller hon inte har utnämnts ordinarie till någon annan domartjänst. Den rättsliga ställningen för en tjänst som ledande distriktsåklagare som ska tillsättas för viss tid är inte helt jämförbar med chefsdomarens ställning, eftersom åklagare inte har en grundlagsfäst rätt att kvarstå i tjänsten. Enligt lagen om Åklagarmyndigheten utövar åklagaren självständig och oberoende åtalsprövningsrätt, men detta oberoende hänför sig uttryckligen till lagskipningsuppgifter, inte till förvaltnings- eller ledningsuppgifter. Man kan också anta att en ledande distriktsåklagare i regel utnämns inom Åklagarmyndigheten och det innebär att Åklagarmyndigheten har både utnämningsbehörighet och behörighet att bevilja tjänstledighet. Den ledande distriktsåklagaren är då under sin mandattid tjänstledig från sin ordinarie åklagartjänst. Med hänsyn till dessa aspekter föreslås inga specialbestämmelser i lagen om Åklagarmyndigheten om den tjänstledighet som beviljas ledande distriktsåklagare eller om rätten att bli utnämnd till en ordinarie distriktsåklagartjänst sedan det tidsbundna tjänsteförhållandet upphört, utan regleringen motsvarar de bestämmelser som tillämpas på andra tjänstemän i ledande ställning inom statsförvaltningen.

Specialiståklagare

Specialiståklagare är en ny tjänstebestämmelse för åklagare som är specialiståklagare. Specialiståklagarna har varit anställda i tidsbundna uppgifter eller uppgifter som gäller tills vidare. Vissa av dem som sköter en uppgift som specialiståklagare har i tiden utnämnts till tjänsten som häradsåklagare i den löneklass som då motsvarade uppgiften som specialiståklagare. Det ska inte längre ges förordnanden utan alla specialiståklagare ska ha en tjänst som specialiståklagare.

Varje specialiståklagare har specialkunskaper inom ett visst delområde av brottsligheten. Specialiståklagarna ska enligt förslaget ha till uppgift att vara åklagare vid särskilt krävande brottmål som hör till deras specialområde och i andra brottmål som de förordnats att sköta. Specialiståklagares rättskipningsuppgifter består således i huvudsak av de mest krävande brottmålen inom varje specialområde. När arbetsläget medger kan de sköta andra brottmål inom sitt specialområde och andra brottmål som de förordnats att sköta. Bestämmelser om specialiståklagarnas övriga uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Tjänstebestämmelser

Tjänstebestämmelsen häradsåklagare ersätts med den nya tjänstebestämmelsen distriktsåklagare. På Åland bibehålls tjänstebestämmelsen landskapsåklagare med beaktande av dess specialställning. Det är motiverat att slopa tjänstebestämmelsen häradsåklagare, eftersom häraderna drogs in redan för 10 år sedan och åklagarens behörighet inte är knuten till de före detta häradernas områden och därför motsvarar den nuvarande benämningen inte längre ställningen för

åklagare på distriktsnivå. En ändring av benämningen föreslogs redan 2010 när lagen om åklagarväsendet reviderades. Det finns starka grunder för en revidering av tjänstebenämningen med hänsyn till strukturreformens omfattning och innehåll. Distriktsåklagarens tjänstebenämning beskriver åklagarens huvudsakliga arbetsbeskrivning och verksamhetsområde. Benämningen är klar och med tanke på målen för reformen logisk och internationellt identifierbar. Åklagarna har nationell behörighet redan enligt gällande lag. Åklagarnas tjänster kommer att vara gemensamma för Åklagarmyndigheten, men vara placerade i ett åklagardistrikt eller vid riksåklagarens byrå. Åklagarna ska också i regel handlägga brottmål inom sitt eget åklagardistrikt.

Som ett alternativ till tjänstebenämningen distriktsåklagare har också föreslagits benämningen statsåklagare. Då skulle den nya tjänstebenämningen för den nuvarande statsåklagaren vid riksåklagarens byrå vara antingen statsåklagare eller åklagarråd vid riksåklagarens byrå. Statsåklagare är dock en vedertagen benämning på åklagare som arbetar i Riksåklagarämbetet. Att flytta en tjänstebenämning som redan finns i organisationen till en lägre nivå kan leda till förvirring. Det föreslagna alternativet kan således inte anses vara lyckat.

Till förteckningen över tjänstemän som är åklagare fogas specialiståklagare som ny benämning. Specialiståklagare ska i fortsättningen ha en tjänst som specialiståklagare istället för de tidigare förordnandena.

Åklagarens befogenheter

Riksåklagarens rätt att ge åklagarbefogenheter begränsas. Begränsningen gäller den personkrets som befogenheterna kan ges till. Enligt gällande lag har riksåklagaren för viss tid kunnat ge en person som uppfyller behörighetsvillkoren för åklagare sådana befogenheter som han eller hon behöver för ett visst bestämt uppdrag. Enligt förslaget kan riksåklagaren ge åklagarbefogenheter åt en tjänsteman i ett annat tjänsteförhållande som är tjänstledig från sin åklagar-tjänst. Lagen gör det därmed inte längre möjligt att ge åklagarbefogenheter exempelvis åt en person som inte tidigare har varit verksam i en åklagaruppdrag eller en person som inte längre är tjänsteman. Bestämmelsen behövs fortfarande, eftersom åklagaruppdrag sköts bland annat av tidsbundna överinspektörer vid riksåklagarämbetet som är tjänstlediga från en åklagar-tjänst. Åklagaren kan också ha enstaka omfattande eller krävande brottmål anhängiga i domstol när han eller hon blir tjänstledig. Med sitt samtycke kan en åklagare med en åklagarfullmakt från riksåklagaren sköta t.ex. upprättandet av handlingar som rör ändringssökande eller vissa pågående rättegångar delvis eller helt. Detta kan anses befogat på grund av en snabb handläggning av brottmål och parternas rättsskydd. En tjänstledig åklagare kan också sköta frågor som anknyter till ett ärende som han eller hon skött tidigare, såsom konsekvensbedömning av en ny utredning i ett ärende som avgjorts genom ett beslut om åtalseftergift.

Övriga förslag

I uppgifterna för statsåklagare stryks omnämmandet av att statsåklagarna är åklagare i ”de brottmål som från samhällets synpunkt är viktigast”. Statsåklagarens behörighet ändras dock inte. Det är svårt att definiera de brottmål som från samhällets synpunkt är viktigast. Däremot kommer statsåklagarens uppgifter alltmer att fokuseras på annat expertarbete i åklagarverksamheten samt på att stödja och leda åklagarverksamheten i den nya organisationen. Avsikten är att skötseln av de egentliga åklagaruppdragerna mera ska koncentreras till åklagardistriktet.

I lagen finns inte heller längre ett behov av bestämmelser om att statsåklagaren är åklagare i ärenden som hovrätten handlägger i första instans. Hovrätten handlägger också sådana mindre brott i första instans vars handläggning inte förutsätter en statsåklagares kompetens och erfa-

renhet. Även specialiståklagarnas kompetens kan då utnyttjas. Riksåklagaren kan enligt prövning förordna en åklagare för brottmål som i första instans handläggs av hovrätten.

Alla specialiståklagare ska arbeta i en tjänst som specialiståklagare. Specialiståklagarna ska sköta krävande brottmål inom sitt specialområde och andra särskilt föreskrivna brottmål. Andra brottmål kan vara antingen mera sedvanliga brottmål inom specialiståklagarens eget specialområde eller andra brottmål. När statsåklagarnas åklagaruppgifter minskar ska specialiståklagarna även handlägga brottmål som tidigare vanligen hört till statsåklagarna.

Åklagarmyndigheten kommer att ha en gemensam arbetsordning i syfte att förenhetliga verksamheten på riksnivå och minska den administrativa regleringen. Dessutom kan distrikten ha egna anvisningar på lägre nivå bland annat för att ordna en flexibel verksamhet i praktiken tillsammans med de lokala samarbetsparterna.

Åklagaren skulle när han eller hon står i beredskap nationellt också få tillstånd att vidta åtgärder som inte tål uppskov i ett ärende som sköts av en annan självständig åklagare. Genom detta säkerställs att åklagaren har tillräcklig behörighet att under sin riksomfattande jour självständigt sköta särskilt brådskande ärenden som hör till en annan åklagares behörighet.

Bestämmelsen om handläggning av tjänsteåtal ses över så att åklagaren i ett tjänstebrottsärende som gäller en statsåklagare är antingen justitiekanslern i statsrådet eller riksdagens justitieombudsman.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Genom propositionen kan uppnås vissa ekonomiska besparingar med anledning av att ledningsstrukturen och resultatstyrningsprocesserna görs enklare samt genom att handläggningsarrangemangen för brottmål som ska handläggas snabbt centraliseras och förenhetligas. I stället för cheferna för de nuvarande 11 ämbetsverken ska det finnas fem distriktschefer i den nya organisationen. På motsvarande sätt ska det finnas något fler biträdande chefer än nu. Det exakta antalet biträdande chefer klarnar under den fortsatta beredningen. För Åklagarmyndigheten görs i fortsättningen upp ett gemensamt resultatavtal. För närvarande upprättas ett eget resultatavtal för varje ämbetsverk. På motsvarande sätt gör varje ämbetsverk upp en egen verksamhetsberättelse och halvårsrapport. I fortsättningen upprättas endast ett dokument. Det administrativa arbetet minskar och resultatstyrningens struktur blir lättare. Det är dock ändamålsenligt att de resurser som frigjorts i ledarskaps- och förvaltningsuppgifter inriktas på den egentliga åklagarverksamheten, eftersom en allt större del av åklagarnas arbetsmängd kommer att på ovan beskrivet sätt bindas vid krävande och i undersökningshänseende besvärliga brottmål som dessutom ofta har en mängd internationella kopplingar.

Avsikten är att verksamheten ska effektiviseras genom att ärenden som ska handläggas snabbt centraliseras till vissa åklagare, och de övriga åklagarna då bättre än för närvarande kan fokusera på krävande brottmål. En liknande arbetsfördelning har redan gjorts i Helsingfors åklagarämbete och olika försök har gjorts i många andra åklagarämbeten. Med stöd av dessa erfarenheter kan man anta att en centralisering i hela landet av ärenden som ska handläggas snabbt effektiviserar verksamheten så att en åklagarinsats som enligt en försiktig uppskattning är 10 årsverken större än nu kan inriktas på mera krävande ärenden. Det är ändå svårt att ge en närmare uppskattning av de ekonomiska konsekvenserna eftersom verksamheten effektiviseras som ett resultat av att organisationens struktur och förfaranden revideras samt att samarbetet med andra myndigheter i handläggningskedjan för brottmål utvecklas.

Det är inte möjligt att ge exakta kalkyler för antalet årsverken och verksamhetsanslag som med anledning av övergången till ett enda ämbetsverk kan inriktas effektivare än i den nuvarande organisationen. Det är dock uppenbart att det i alla de nuvarande åklagarämbetena finns olika behov av en ändamålsenligare inriktning av personalens arbetsinsats. Åklagarmyndighetens totalresurser kan också i den nya organisationen utnyttjas bättre enligt behoven i hela organisationen. Redan på denna grund kan det antas att organiseringen av åklagarväsendet till ett ämbetsverk ger en möjlighet att ur denna synvinkel se över hur åtminstone 20 åklagarårsverken skulle kunna inriktas effektivare.

I den nya organisationen är avsikten att stödåtgärderna ska centraliseras till den framtida centralenheten och distrikten får då fokusera på åklagarväsendets kärnverksamhet. För närvarande finns det 10 förvaltningssekreterare vid ämbetsverken. Var och en av dem har en vikarie som har använt olika stora arbetsinsatser till administrativa arbeten vid ämbetsverket. I samband med ibruktagandet av systemet Kieku i personal- och ekonomiförvaltningen har förvaltningssekreterarna organiserats i team som svarar för personal- och ekonomiärendena i hela landet. Genom centraliseringen eftersträvas så högklassiga stödtjänster som möjligt. Detta hjälper även åklagarväsendet att bättre genomföra allmänna reformer som gäller personal- och ekonomiförvaltningen inom statsförvaltningen. På grund av att stödfunktionerna är små bedöms detta inte ge några egentliga ekonomiska besparingar.

I informationssystemen, speciellt i systemet Sakari, ska databaser slås ihop och göras vissa andra ändringar. Reformen kommer också att ha konsekvenser för vissa andra informationssystem. Verksamhetsenheternas nya namn och tjänstebestämmelser orsakar i någon mån ändringar i dokumentbottnar och information om detta bör även ges till samarbetspartnerna. Den engångskostnad som orsakas av detta är dock inte stor. Reformen har också konsekvenser för rättsregistercentralens informationssystem, särskilt verkställighetssystemet. Ändringarna är dock av engångsnatur och små. Rättsregistercentralen orsakas enligt uppskattning kostnader om cirka 10 000 euro.

Reformen har inga konsekvenser för lokal- eller andra omkostnader, eftersom antalet verksamhetsställen kommer att vara oförändrat. Antalet anställda kommer inte heller att förändras med anledning av propositionen, och därför kommer de ekonomiska konsekvenserna att vara små.

De föreslagna ändringarna kan genomföras inom ramen för de anslag som anvisats åklagarväsende i rambesluten för statsfinanserna och i statsbudgeten.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Genom reformen görs åklagarväsendets struktur och ledning tydligare. Den nya organisationsstrukturen skulle också vara flexiblare vid kommande förändringar i omvärlden. I större verksamhetsenheter skulle ledarskapet bli professionellare. Myndighetens ledning skulle ha en bredare kompetens, eftersom ledningen skulle vara jämnare sammansatt av ledning på både central- och distriktsnivå.

Personalresurserna kan smidigare än tidigare användas och fördelas i större enheter.

Större verksamhetsenheter möjliggör bättre även enhetligare arbetssätt och ger bättre möjligheter att utveckla och styra verksamheten. Personalen får större specialiserings- och avancemangsmöjligheter.

Revideringen av organisationen skulle inte ha några betydande konsekvenser för samarbetspartnernas verksamhet. Eftersom verksamhetsställena och verksamhetsområdena inte föränd-

ras blir det inga förändringar i tjänsterna och relationerna till samarbetspartnerna förändras således inte nämnvärt. I och med att storleken på distrikten ökar bör dock särskild uppmärksamhet fästas vid organiseringen och styrningen av samarbetet med partnerna.

Resultatstyrningsprocesserna blir lättare i och med en övergång till större enheter. Resultatförhandlingar förs mellan justitieministeriet och Åklagarmyndigheten. Riksåklagarens byrå sörjer därefter för att de åtgärder som resultatavtalet kräver vidtas i Åklagarmyndigheten.

Informationsflödet kan antas bli bättre vid övergången från 11 åklagarämbeten till fem administrativa åklagardistrikt. I den nya organisationen där de ledande distriktsåklagarna omedelbart deltar i ledningen av åklagarväsendet som verkar som ett ämbetsverk i egenskap av ledamöter av dess ledningsgrupp är informationen mer koncentrerad och arbetssätten lättare att förenhetliga. Förenhetligandet av arbetssätten leder till en utveckling av myndighetssamarbetet och eventuella förändringar i arbetssätten. Att samordna resurserna med samarbetspartnerna är också lättare i ett enda ämbetsverk och när verksamhet bedrivs i stora distrikt.

4.3 Samhällskonsekvenser

Enhetliga åklagarförfaranden är en av de mest centrala rättsskyddsgarantierna. Verksamheten som ett enda ämbetsverk ger riksåklagarens byrå bättre möjligheter att genomföra sina uppgifter i styrningen och utvecklingen av åklagarväsendet samt övervakningen och främjandet av en enhetlig åklagarverksamhet. En enhetlig ledning och utveckling av åklagarväsendet förbättrar en opartisk och enhetlig handläggning av mål och ärenden i landets olika delar.

4.4 Jämförelse av språkliga rättigheter

Bland de nuvarande åklagarämbetena är Helsingfors, Västra Nylands, Östra Nylands, Västra Finlands och Österbottens verksamhetsområden tvåspråkiga och befolkningens majoritetspråk är finska. De övriga åklagarämbetenas verksamhetsområden är finskspråkiga. Åklagarmyndigheten som bildas i reformen ska vara tvåspråkig och verksamhetsområdets majoritetspråk finska. Verksamhetsområdena för de blivande åklagardistrikten i Södra Finland och Västra Finland ska vara tvåspråkiga och majoritetsspråket finska. Östra Finlands och Norra Finlands åklagardistrikt ska vara finskspråkiga. Till Södra Finlands åklagardistrikt hör de nuvarande verksamhetsområdena för åklagarämbetena i Helsingfors, Västra Nyland och Östra Nyland och till Västra Finlands åklagardistrikt hör verksamhetsområdena för åklagarämbetena i Västra Finland, Österbotten och Inre Finland. Reformen ändrar inte de språkliga indelningarna av verksamhetsområdena eller minskar antalet verksamhetsställen för åklagare.

Genom gällande förordning av statsrådet föreskrivs för samtliga tvåspråkiga åklagarämbeten att ett visst antal åklagare som anges i förordningen ska ha utmärkta skriftliga och muntliga kunskaper i svenska. De förutsätts ha goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska. Motsvarande krav på språkkunskaper föreskrivs i en ny förordning av statsrådet för samma antal åklagare i de blivande åklagardistrikten. Genom reformen ändras inte antalet s.k. svenskspråkiga tjänster. Även vid rekryteringen av kanslipersonal fästs särskild uppmärksamhet vid personernas språkkunskaper så att tjänsteuppdrag som förutsätter användning av finska eller svenska kan fördelas mellan de personer som behärskar det aktuella språket.

Landskapet Åland är svenskspråkigt. För åklagarverksamheten i landskapet Åland svarar landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland. I reformen bildar landskapsfogdeämbetet i landskapet Åland ett åklagardistrikt. I enlighet med självstyrelselagen för Åland är arbetsspråket även i fortsättningen svenska.

Samernas hembygdsområde hör till Norra Finlands åklagardistrikt. Samernas rätt att i egen sak eller i en sak där han eller hon hörs använda samiska tryggas genom att handläggningen av ärendet styrs till en person som kan samiska. Om det inte finns någon som kan samiska inom åklagardistriktet, ska åklagardistriktet vid behov ordna avgiftsfri tolkning samt lämna översättningar av handlingarna på det sätt som föreskrivs i samiska språklagen (1086/2003). Myn-digheten kan dessutom välja att ge bättre service än vad samiska språklagen förutsätter.

I framtiden centraliseras rådgivningsverksamheten för medborgarna till ett visst ställe där medborgarna kan få tjänster på både finska och svenska. Vid rekryteringen av personal till denna verksamhet fästs särskilt avseende vid personernas språkkunskaper. Totalt sett kommer reformen med avseende på nuläget inte att ha någon inverkan på tillgodoseendet av de språk-liga rättigheterna för olika medborgargrupper.

5 Beredningen av ärendet

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Riksåklagaren tillsatte den 29 september 2015 utredare som skulle utreda en omorganisering av åklagarväsendet. Utredarna ordnade för åklagarämbetenas ledning, huvudförtroendemän och nyckelpersonal en verkstad där de hördes i frågan. I synnerhet i åklagarämbetenas ledning var man tämligen eniga i uppfattningen att arbetssätten absolut måste förnyas, vilket även skulle kräva en annan slags organisationsstruktur. Även personalen ansåg att det skulle vara viktigt att förnya arbetssätten, men att det skulle kunna göras även i den nuvarande organisat-ionsmodellen.

Utredarna granskade både en modell med fyra ämbetsverk och en modell med ett ämbetsverk. Utredarna kom fram till att verksamhetens utveckling bäst skulle stödjas av modellen med ett ämbetsverk.

Utredarnas utredning ”Uudistuva ja yhtenäinen syyttäjälaitos – Selvitys syyttäjälaitoksen or-ganisaation ja toiminnan kehittämistä” blev klar den 19 februari 2016. Därefter begärdes ut-låtanden om utredningen från flera olika instanser. Vid riksåklagarämbetet gjordes ett sam-mandrag över utlåtanden den 18 mars 2016 (Dnr 24/34/16).

Riksåklagaren presenterade den 4 april 2016 en promemoria om utvecklingen av åklagarvä-sendets organisation och verksamhet för justitie- och arbetsministern ”Esitys syyttäjälaitoksen organisaation ja toiminnan kehittämiseksi” (Dnr 24/34/16).

Justitieministeriet tillsatte den 24 maj 2016 ett projekt med uppgift att bereda en organisat-ionsreform inom åklagarväsendet (OM 1/66/2016). För genomförandet av projektet tillsattes en författnings- och beredningsarbetsgrupp som skulle utarbeta en regeringsproposition med förslag till de lagändringar som krävs för organisationsreformen inom åklagarväsendet. Före-trädda i arbetsgruppen var justitieministeriets kriminalpolitiska avdelning, Riksåklagarämbetet och Suomen syyttäjähdistys. Till betänkandet fogades en avvikande mening från Suomen syyttäjähdistys. För projektet tillsattes dessutom en styrgrupp som bland annat skulle styra beredningen av projektet och dra upp de riktlinjer som krävs för projektets genomförande.

Propositionen har beretts vid justitieministeriet utifrån författnings- och beredningsarbets-gruppens betänkande (Betänkanden och utlåtanden 28/2017) och de remissvar som inkommit om betänkandet. Regeringspropositionen motsvarar i huvudsak de lagändringar som föreslås i arbetsgruppens betänkande. Vissa ändringar har dock gjorts utifrån remissvaren.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

RP 17/2018 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om Åklagarmyndigheten har genomgått en omfattande remissbehandling. Ett sammandrag av remissvaren har sammanställts (Betänkanden och utlåtanden 28/2017). Utlåtande begärdes från 51 olika instanser och 35 utlåtanden kom in. Remissinstansernas närmare åsikter framgår av sammandraget över utlåtandena.

Målen i propositionen har i flera utlåtanden ansetts klara, värda att understödjas och gå i rätt riktning. Den ändring som föreslagits i en del av utlåtandena har ansetts ekonomiskt ändamålsenlig. Propositionens ekonomiska konsekvenser har också kritiserats, eftersom närmare kalkyler över besparingarna inte har getts och kalkylerna har verkat för stora.

En stor del av remissinstanserna, speciellt åklagarämbetena, har understött modellen med ett ämbetsverk och de mål som anknyter till förverkligandet av den. I ett enda ämbetsverk blir ledningen av åklagarverksamheten och informationsgången bättre och det är lättare att styra avgörandeverksamheten så att den blir enhetligare. Det går att reagera snabbare och flexiblere på föränderliga situationer. En centralisering av stödfunktionerna frigör resurser för åklagararbetet och verksamheten blir effektivare. Det oklara ledningssystemet har dock setts som en potentiell risk. I några utlåtanden motsatte man sig modellen med ett ämbetsverk och ansåg att det inte har gjorts en tillräcklig jämförelse mellan de olika modellerna och att den valda modellen inte har motiverats. I den allmänna motiveringen behandlas valet av ämbetsverksmodell, grunderna och målen för organisationsreformen samt fördelarna med modellen med ett ämbetsverk mera ingående.

Vissa remissinstanser motsatte sig förslaget att ombilda tjänsten som ledande distriktsåklagare så att den tillsätts för viss tid eller såg det som en risk med tanke på oberoendet. Det har också framförts oro över den aktuella personens placering efter visstidsanställningen. En ombildning av tjänsten som ledande distriktsåklagare så att den tillsätts för viss tid har trots motståndet ansetts vara nödvändig och motiverad. De ställningstaganden om tidsbundenheten för tjänsten som ledande distriktsåklagare som framförts i utlåtandena behandlas närmare i allmänna motiveringen och i kapitel 4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning i detaljmotiveringen.

I några utlåtanden har framförts att uppgiften som biträdande chef ska vara en ordinarie tjänst. Det är fråga om en viktig ledningsuppgift som inbegriper utövning av offentlig makt. En ordinarie tjänst skulle ge även en person som står utanför åklagarväsendet en likvärdig chans att söka tjänsten. Enligt gällande statsrådsförordning förordnas de biträdande cheferna till sin uppgift för viss tid. Förfarandet har ansetts vara välfungerande. När det gäller tidsbundenheten för tjänsten som ledande distriktsåklagare och dess inverkan på den oberoende ställningen har det framförts närmare motiveringar som också lämpar sig för förordnande av biträdande chefer. Eftersom de är verksamma inom ett och samma ämbetsverk har samtliga åklagare i Åklagarmyndighetens tjänst lika möjlighet att söka uppgifter som biträdande chef i olika distrikt. På ovan nämnda grunder har det inte ansetts nödvändigt att ändra bestämmelsen.

I några utlåtanden har tjänstebenämningen distriktsåklagare understötts. En ändring av tjänstebenämningen häradsåklagare har i flera utlåtanden ansetts motiverad, eftersom det administrativt sett inte längre finns härader, tjänstebenämningen distriktsåklagare väl beskriver uppgiften och är mer identifierbar även internationellt. Distriktsåklagare har stött på motstånd främst inom åklagarväsendet. Benämningen har ansetts dålig och vilseledande med beaktande av den nationella behörigheten. Vissa har önskat behålla den vedertagna tjänstebenämningen häradsåklagare och vissa har ansett att statsåklagare är en mer beskrivande benämning. Det har framförts önskemål om att tjänstebenämningen landskapsåklagare ska bevaras på Åland. För de nuvarande statsåklagarna har föreslagits tjänstebenämningen åklagarråd som anses prestigefylld. I två utlåtanden har föreslagits benämningen riksåklagarens byrå istället för riksåklagarens kansli. Det är motiverat att slopa tjänstebenämningen häradsåklagare trots motståndet.

Tjänstebestämmelsen distriktsåklagare är klar och beskriver väl åklagarens huvudsakliga uppgifter och verksamhetsområde. På Åland är det på grund av landskapets särställning motiverat att behålla tjänstebestämmelsen landskapsåklagare. Tjänstebestämmelserna behandlas mera ingående i avsnittet med de viktigaste förslagen.

I flera utlåtanden har det utifrån jävbestämmelserna upplevts problematiskt om åklagaren i tjänstebrottsärenden som gäller åklagare är en åklagare vid samma ämbetsverk. Som alternativ har föreslagits justitiekanslern i statsrådet eller riksdagens justitieombudsman, riksåklagaren eller en statsåklagare. Med anledning av remissvaren har det ansetts motiverat att se över bestämmelsen om behandling av tjänsteåtal så att antingen justitiekanslern eller justitieombudsmannen är åklagare i ett tjänstebrottsärende som gäller statsåklagarna. Handläggningen av tjänsteåtal och beaktandet av jävbestämmelser i andra brott som begås av åklagare än tjänstebrott behandlas närmare i de viktigaste förslagen.

I några utlåtanden föreslås att åklagardistriktet och deras uppgifter ska definieras i lag. Bestämmelser om åklagardistriktets uppgifter och uppgifterna för riksåklagarens byrå har tagits in i lag. Åklagardistriktet och deras verksamhetsställen definieras liksom nu i statsrådets förordning om Åklagarmyndigheten.

I författningar som gäller överföring av en tjänst och personalen har konstaterats reglering som överlappar statstjänstemannalagen. Innehållet i nämnda bestämmelser har preciserats och överlappningarna med statstjänstemannalagen har strukits. Bestämmelser som gäller överföring och omplacering av tjänster behandlas närmare i de viktigaste förslagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lag om Åklagarmyndigheten

1 kap. Uppgifter och organisation

1 §. Tillämpningsområde. I lagen föreskrivs om Åklagarmyndighetens organisation, Åklagarmyndighetens, riksåklagarens byrås och åklagardistriktets uppgifter och förvaltning samt åklagarnas uppgifter. Likaså föreskrivs i lagen om beslutsfattande i åklagardistriktet och om tjänstemännens befogenhetsfördelning. I lagen finns bestämmelser om rättskipningsuppgifter. Bestämmelser om riksåklagarens byrå, åklagardistriktet, personalen och åklagarnas administrativa uppgifter utfärdas genom förordning.

2 §. Åklagarmyndighetens uppgift. Åklagarmyndigheten svarar för att ordna åklagarväsendet i hela landet.

3 §. Åklagarmyndighetens organisation. Centralförvaltningsenhet för Åklagarmyndigheten är riksåklagarens byrå. Landet delas in i fem åklagardistrikt, som består av en eller flera kommuner. Administrativt är åklagardistriktet avdelningar vid Åklagarmyndigheten som fungerar som ett enda ämbetsverk. För Ålands åklagardistrikt finns en separat bestämmelse i 6 §.

Åklagardistriktet sköter den operativa verksamheten och deras primära uppgift är att svara för åklagaruppgifterna i brottmål som ska behandlas inom deras verksamhetsområde. Genom förordning föreskrivs närmare om åklagardistrikt och verksamhetsställen.

Riksåklagaren är direktör för myndigheten. I 104 § i grundlagen föreskrivs att åklagarväsendet leds av riksåklagaren, som är högsta åklagare. Bestämmelsen i grundlagen definierar riksåklagarens ställning som högsta åklagare. Riksåklagaren ska fortfarande vara högsta åklagare och

chefen för alla åklagare i åklagarverksamheten. I åklagarverksamheten ska riksåklagaren på samma sätt som nu ha behörighet enligt 11 § 2 mom. att ingripa i en enskild åklagares avgöranden. Genom bestämmelsen betonas Åklagarmyndighetens tudelade struktur i åklagarverksamhet och förvaltning. Med åklagarverksamhet avses skötseln av åklagarens uppgifter vid handläggningen av brottmål i en brottsprocess.

I 3 mom. konstateras att Åklagarmyndigheten hör till justitieministeriets förvaltningsområde.

4 §. Uppgifterna för riksåklagarens byrå. I paragrafen föreskrivs om de uppgifter som hör till riksåklagarens byrå. Genom bestämmelsen definieras förvaltningsuppgifter som i allmänhet hör till centrala ämbetsverk för riksåklagarens byrå.

Riksåklagarens byrå ska ha till uppgift att styra och utveckla Åklagarmyndigheten. I detta ingår ansvar för att skapa de ramar som krävs för skötseln av åklagaruppgifterna. För det andra ska riksåklagarens byrå svara för att Åklagarmyndighetens verksamhet är resultatrik. För det tredje ska riksåklagarens byrå svara för att Åklagarmyndighetens verksamhet är lagenlig och enhetlig. Till riksåklagarens byrå hör också sådana uppgifter i anknytning till allmän förvaltning, kommunikation och utbildning som rör hela Åklagarmyndigheten samt skötseln av nationellt och internationellt samarbete. Riksåklagarens byrå svarar dessutom för ordnandet av verksamheten när det gäller åklagare som är undersökningsledare i ett brott som en polisman misstänks ha begått.

Eftersom riksåklagaren ska vara chef för byrån har han eller hon fortfarande i sista hand beslutanderätt i alla ärenden som handläggs vid byrån.

5 §. Åklagardistriktens uppgifter. Åklagardistriktets centrala uppgift är att svara för ordnandet av åklagaruppgifterna i de brottmål som handläggs i distriktet. I princip ska brottmålen fördelas mellan distriktet i enlighet med områdesindelningen. Det kan dock vid behov bestämmas om fördelningen av brottmål för handläggning i åklagardistriktet på ett sätt som avviker från områdesindelningen för att jämna ut arbetet, för en snabbare handläggning av brottmål, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av någon annan motsvarande särskild orsak. Åklagarna är behöriga att handlägga brottmål i hela landet. T.ex. när det gäller bötesförfarandearenden och brottmål som ska handläggas snabbt kan det göras undantag från områdesindelningen. Även i brottmål som kräver specialkompetens, såsom i särskilt krävande brottmål som hör till specialiståklagarnas specialområde, kan det göras undantag från områdesindelningen.

Bestämmelserna om laga domstol i 4 kap. i lagen om rättegång i brottmål anger på vilken ort ett brott mål ska handläggas. Enligt huvudregeln ska ett brottmål enligt 4 kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål handläggas av domstolen på den ort där brottet har begåtts. I 4 kap. 3 § finns bestämmelser om handläggningsorten för ett åtal som gäller flera brott som begåtts av samma svarande och i 4 § finns bestämmelser om handläggningsorten för åtal som gäller olika brott som begåtts av olika svarande. Handläggningsorten för ett brott som begåtts utanför Finland bestäms enligt 2 §. I 4 kap. finns också andra preciserande bestämmelser om handläggningsorten för brottmål. Även om ett brottmål handläggs inom ett åklagardistrikt som avviker från områdesindelningen bestäms den tingsrätt som ska pröva ärendet alltid i enlighet med ovan nämnda bestämmelser om laga domstol. Ställningen och rättsskyddet för parter i brottmål blir således på ett tillräckligt sätt beaktade även vid handläggningen av ärendet i Åklagarmyndigheten.

Enligt paragrafen svarar ett åklagardistrikt inom sitt eget verksamhetsområde i huvudsak för samma uppgifter som riksåklagarens byrå ska svara för när det gäller hela Åklagarmyndigheten. Åklagardistriktet ska således utveckla åklagarverksamheten och svara för att åklagarverksamheten är resultatrik inom sitt område. Åklagarverksamheten i området utvecklas under

styrning av riksåklagarens byrå. Riksåklagaren ansvarar i huvudsak för uppgifter som ingår i högsta åklagarens behörighet. Därmed är det riksåklagarens byrå som ansvarar för att utveckla åklagarverksamheten i åklagardistriktet. Åklagardistriktet ska inom sitt område också övervaka att åklagarnas verksamhet är lagenlig och enhetlig samt sköta myndighetssamarbetet i distriktet, t.ex. med de lokala förundersökningsmyndigheterna.

Åklagardistriktet ska dessutom sköta övriga uppgifter som riksåklagarens byrå särskilt ålägger det. Sådana uppgifter är t.ex. att bereda utlåtanden, delta i arbetsgruppernas verksamhet och genomföra reformer.

6 §. Ålands åklagardistrikt. I paragrafen föreskrivs om ordnandet av åklagarväsendet i landskapet Åland. Landskapet Åland är verksamhetsområdet på Åland och dess verksamhetsställe finns i Mariehamn. På grund av Ålands särställning och den speciallagstiftning som tillämpas där finns det en särskild bestämmelse om Ålands åklagardistrikt i lagen.

I paragrafen hänvisas dessutom till bestämmelserna i självstyrelselagen för Åland om det språk som ska användas vid ämbetsverken i landskapet och om personalens språkkunskaper. Med stöd av 42 § 1 mom. i självstyrelselagen har utfärdats statsrådets förordning om de språkkunskaper som krävs av statsanställda i landskapet Åland (1218/2007). I förordningen ges en närmare definition på språkkunskapskraven på Åland.

På ledande landskapsåklagaren och landskapsåklagarna tillämpas vad som föreskrivs om ledande distriktsåklagare och distriktsåklagare i lag eller i en statsrådsförordning som utfärdats med stöd av lagen.

2 kap. Åklagare och åklagarens uppgifter

7 §. Åklagare. I paragrafen räknas upp vilka tjänstemän som är åklagare. Tjänstebenämningen häradsåklagare byts ut mot distriktsåklagare och tjänstebenämningen för åklagardistriktets chef är ledande distriktsåklagare. Tjänstebenämningarna inom Ålands åklagardistrikt kommer även i fortsättningen att vara landskapsåklagare och ledande landskapsåklagare. Specialiståklagarna ska arbeta i en tjänst som specialiståklagare. Alla tjänster ska vara gemensamma för Åklagarmyndigheten och placeras antingen vid riksåklagarens byrå eller i ett åklagardistrikt.

Paragrafens 2 mom. motsvarar den gällande bestämmelsen. Bestämmelser om ställningen för Finlands nationella medlem i Eurojust finns i lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (742/2010), enligt vilken Finlands nationella medlem i Eurojust ska vara statsåklagare för viss tid.

8 §. Specialåklagare. I paragrafen föreskrivs om justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman som är specialåklagare och som har åtalsrätt med stöd av 110 § i grundlagen. Enligt 110 § i grundlagen har de åtalsrätt i ärenden som gäller tjänstebrott begångna av domare och i ärenden som omfattas av deras laglighetskontroll. Bestämmelsen motsvarar gällande lagstiftning.

9 §. Åklagarnas uppgifter. Bestämmelsen motsvarar den gällande lagen. Åklagarens viktigaste uppgift är att se till att det straffrättsliga ansvaret i de mål som han eller hon handlägger förverkligas enligt vad parternas rättsskydd förutsätter. Åklagaren ska sköta sin uppgift utan dröjsmål och på ett jämlikt och ekonomiskt sätt. Åklagaren utövar offentlig makt i sin uppgift. Uppgiften är en rättskipningsuppgift.

Förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret är indelat i två delområden. För det första gör åklagaren en åtalsprövning, dvs. beslutar om åtal över huvud taget ska väckas. Skyldigheten

för åklagare enligt 2 kap. 1 § 3 mom. i förundersökningslagen att delta i förundersökning ingår i detta. Enligt 3 kap. i tvångsmedelslagen kan åklagaren också besluta om användningen av vissa tvångsmedel. Åklagaren ska se till att det material som samlats in i förundersökningen är tillräckligt som underlag för åtalsprövningen och att det i förundersökningen har beaktats fakta som talar för den misstänktes skuld och fakta som talar mot den. I åtalsprövningen ska åklagaren bedöma om den gärning som undersöks uppfyller ett brottsrekvisit och om det finns en tillräcklig bevisning för den misstänktes skuld i denna gärning. I åtalsprövningen ska åklagaren på ett heltäckande sätt överväga alla lämpliga avgörandealternativ. För det andra driver åklagaren åtalet i rättegången efter att ha väckt det. Åklagaren är dessutom undersökningsledare i ett ärende som gäller ett brott som en polisman misstänks ha gjort.

Utöver dessa uppgifter föreskrivs i flera lagar olika skyldigheter för åklagaren i anknytning till förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret. Åklagaren har skyldigheter bland annat vid handläggningen av strafforderärenden, handläggningen av ärenden som gäller förvandlingsstraff och i vissa internationella straffrättsliga ärenden.

10 §. Åklagarnas behörighet. Åklagaren svarar självständigt och oberoende för handläggningen av brottmål som förordnats honom eller henne. Åklagaren ska med stöd av lagen fatta de avgöranden som omfattas av hans eller hennes beslutanderätt självständigt och oberoende. Dessa beslut är förutom avgöranden i anknytning till åtalsprövning även andra beslut som åklagaren har behörighet för vid förundersökning eller i en brottsprocess.

Alla åklagare ska fortfarande ha behörighet att sköta åklagaruppgifter i hela landet.

11 §. Riksåklagarens uppgifter som högsta åklagare och riksåklagarens beslutanderätt. I paragrafen föreskrivs om de uppgifter som riksåklagaren har som högsta åklagare. Det är fråga om uppgifter med anknytning till åklagarverksamheten och riksåklagarens ställning som chef för åklagarna.

Liksom nu ska riksåklagaren handlägga föreskrivna åtalsärenden eller åtalsärenden som han eller hon själv tagit till handläggning. Riksåklagaren ska fortfarande besluta även om att lämna in en åklagares ansökan om besvärstillstånd till högsta domstolen. Riksåklagaren ska övervaka och främja åklagarverksamhetens rättsliga kvalitet och enhetlighet i hela landet. För att sköta denna uppgift kan riksåklagaren meddela riksomfattande allmänna anvisningar. Anvisningarna kan gälla t.ex. förundersökning, åtalsprövning eller påföljdsprövning. Riksåklagaren ska också sköta sina andra föreskrivna ärenden såsom att meddela åtalsförordnanden som avses i 1 kap. i strafflagen.

Riksåklagaren ska också förordna de åklagare som ska vara undersökningsledare när en polisman misstänks ha begått ett brott. Bestämmelsen ändrar inte den behörighet som riksåklagaren tidigare haft och om vilken det finns en bestämmelse i statsrådets förordning i 21 § i statsrådets förordning om åklagarmyndigheten. Riksåklagaren ska ge namngivna åklagare ett förordnande som undersökningsledare i sådana ärenden antingen för viss tid eller begränsat till ett visst brott eller en viss ärendehelhet. En åklagare utövar betydande jurisdiktion som undersökningsledare. Det finns skäl att föreskriva om detta i lag.

I 2 och 3 mom. föreskrivs om specialbefogenheter som hör till riksåklagaren. I 2 mom. föreskrivs om riksåklagarens behörighet i åtalsärenden på motsvarande sätt som i den gällande lagen. Av tradition har riksåklagaren haft rätt att ingripa i andra underlydande åklagares avgöranden, även om dessa är självständiga och oberoende. Riksåklagaren kan därmed fortfarande överta avgörandet av ett brottmål som ankommer på en underlydande åklagare eller förordna att en underlydande åklagare ska utföra ett åtal eller åtalsprövningen i ett mål.

I 3 mom. föreskrivs om riksåklagarens rätt att ge en namngiven tjänsteman som sköter en annan tjänst och som är tjänstledig från sin åklagartjänst sådana åklagarbefogenheter som tjänstemannen behöver för ett visst uppdrag. Den gällande lagen har preciserats till denna del och beviljandet av behörighet har begränsats. Åklagarbefogenheterna kan således endast beviljas en tjänsteman som har en åklagartjänst och sköter en annan tjänst. Åklagarbefogenheter kan inte längre beviljas t.ex. en person som flyttat över till den privata sektorn, gått i pension eller en person som inte har en tjänst som åklagare.

12 §. *Biträdande riksåklagaren.* I 1 mom. konstateras biträdande riksåklagarens uppgift att bistå riksåklagaren och vara riksåklagarens ställföreträdare.

Bestämmelsen om biträdande riksåklagarens behörighet ändras inte. Biträdande riksåklagaren har behörighet att med samma befogenheter som riksåklagaren avgöra de ärenden som han eller hon ska handlägga. I Åklagarmyndighetens arbetsordning får meddelas närmare föreskrifter om uppgiftsfördelningen mellan riksåklagaren och biträdande riksåklagaren.

13 §. *Statsåklagare.* Vid riksåklagarens byrå finns statsåklagare. I åtalsärenden ska en statsåklagare sköta de ärenden och mål som han eller hon förordnats att handlägga. Statsåklagarens behörighet ska inte längre vara bunden vid de brottmål som från samhällets synpunkt är de viktigaste. Det har varit svårt att definiera vilka brottmål som från samhällets synpunkt är de viktigaste. En statsåklagare ska därmed i framtiden sköta de ärenden och mål som han eller hon förordnats att handlägga.

Statsåklagarna ska inte längre vara åklagare i alla brottmål som hovrätten handlägger i första instans.

Bestämmelser om statsåklagarnas administrativa uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §. *Specialiståklagare.* En specialiståklagare är åklagare i sådana särskilt krävande brottmål som hör till hans eller hennes specialområde och i andra brottmål som han eller hon förordnats att handlägga. Varje specialiståklagare har utbildat sig i handläggningen av brottmål inom något delområde i brottsligheten. Sådana specialområden har bland annat vara ekonomiska brott, narkotikabrott, miljöbrott, arbetsbrott, brott mot kvinnor och barn samt tjänstebrott. En åklagare kan också ha flera specialområden. En specialiståklagares huvudsakliga uppgift är att vara åklagare i krävande brottmål inom sitt specialområde. En specialiståklagare kan dock vara åklagare även i andra brottmål som han eller hon förordnats att handlägga.

Bestämmelser om specialiståklagarnas administrativa uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §. *Ledande distriktsåklagare, distriktsåklagare och biträdande åklagare* Distriktsåklagarna och biträdande åklagarna ska i första hand svara för brottmål som handläggs i åklagardistriktet. Dessutom ska de vara åklagare i andra mål som de förordnas att handlägga. Distriktsåklagarnas uppgifter motsvarar häradsåklagarens uppgifter enligt gällande lag. En biträdande åklagare ska ha ett tjänsteförhållande för viss tid, under vilket han eller hon utbildas för åklagaruppgifter. Ledande distriktsåklagaren svarar i huvudsak för att leda åklagardistriktet, men har också behörighet som åklagare i brottmål som handläggs i åklagardistriktet.

Distriktsåklagarna och biträdande åklagarna handlägger sådana åklagaruppgifter i åklagardistriktet som avses i 9 §. Detta innebär att ärenden och mål som gäller brott som huvudsakligen har begåtts inom åklagardistriktets verksamhetsområde handläggs med de undantag som anges

RP 17/2018 rd

i 5 §. Åklagarnas riksomfattande behörighet enligt 10 § möjliggör dock även handläggning av sådana brottmål där brottet helt eller delvis har begåtts i ett annat åklagardistrikt.

Bestämmelser om distriktsåklagarnas och biträdande åklagarnas administrativa uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §. Behörighetskrav. Denna paragraf motsvarar gällande bestämmelser. Både juris kandidatexamen och juris magisterexamen ska fortfarande ge behörighet för åklagaruppgifter. Högre högskoleexamen som magister i internationell och komparativ rätt ger däremot inte behörighet för åklagarens uppgifter, eftersom den till innehållet inte motsvarar den traditionella högre högskoleexamen i juridik.

Ett behörighetskrav för riksåklagaren och biträdande riksåklagaren är dessutom sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter. Med detta avses erfarenhet av uppgifter inom justitieförvaltningen, t.ex. av åklagarverksamheten eller domarverksamheten. Likaså ingår erfarenhet av förvaltningsuppgifter i mångsidig erfarenhet.

Till behörighetskraven för riksåklagaren och biträdande riksåklagaren hör fortfarande också i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap. Ledarförmåga kan förvärfvas också i andra än egentliga ledaruppgifter medan erfarenhet av ledarskap endast kan förvärfvas i en verklig ledar- eller chefsuppgift.

Behörighetskravet för ledande distriktsåklagare är förutom de allmänna behörighetskraven för åklagare i praktiken visad ledarförmåga. Den förmåga som krävs för skötseln av uppgiften bedöms i utnämningsförfarandet.

17 §. Utnämning. Bestämmelser om utnämning av riksåklagaren finns i 104 § i grundlagen, enligt vilken riksåklagaren utnämns av republikens president. Biträdande riksåklagaren ska fortfarande utnämnas av republikens president på framställning av statsrådet. Behörigheten att utnämna statsåklagarna innehas fortfarande av statsrådet, som utnämner statsåklagare på framställning av riksåklagarens byrå. Riksåklagaren ansvarar i huvudsak för uppgifter som ingår i högsta åklagarens behörighet och därmed gör riksåklagarens byrå en framställning om utnämning.

Ledande distriktsåklagarna, specialiståklagarna och distriktsåklagarna utnämns av riksåklagarens byrå. Utnämning till en tjänst som ledande distriktsåklagare sker för en tid av högst fem år.

Biträdande åklagare utnämns av åklagardistriktet till ett tjänsteförhållande för viss tid.

3 kap. Ledning och avgörande av ärenden

18 §. Ledning. I paragrafen föreskrivs att riksåklagarens byrå, som är myndighetens centralförvaltningsenhet, leds av riksåklagaren.

Ledande distriktsåklagaren ska leda åklagardistriktet och han eller hon kan bistås av en eller flera biträdande chefer. Åklagardistriktet kommer att vara större än de nuvarande åklagarämbetena. Inom åklagardistriktet finns flera biträdande chefer med undantag för Ålands åklagardistrikt där det inte finns något behov av en biträdande chef på grund av att distriktet är litet. Bestämmelser om förordnande till uppdraget som biträdande chef utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 §. Avgörande av administrativa ärenden. I paragrafen föreskrivs om avgörande av administrativa ärenden. Riksåklagaren avgör ärenden som gäller hela myndigheten, om det inte har föreskrivits eller bestämts att någon annan tjänsteman ska avgöra dem. Bestämmelsen gäller inte avgörande av ärenden som gäller åtalsverksamhet.

I princip ska riksåklagaren avgöra de ärenden som handläggs vid byrån. Biträdande riksåklagaren har motsvarande behörighet. I Åklagarmyndighetens arbetsordning kan det också bestämmas att ett ärende ska avgöras av någon annan tjänsteman med undantag för sådana ärenden som enligt lag ska avgöras av riksåklagaren. I enskilda ärenden kan riksåklagaren förbehålla sig beslutanderätten även om en annan tjänsteman annars har rätt att avgöra.

Paragrafens 3 mom. gäller avgörande av administrativa ärenden i åklagardistriktet och det motsvarar 2 mom. om avgörande av ärenden vid Riksåklagarens byrå.

20 §. Fördelningen av brottmål. Paragrafen innehåller bestämmelser om centrala principer för fördelningen av brottmål. Enligt internationella rekommendationer ska principerna för fördelningen av brottmål vara objektivt godtagbara. Det är viktigt att inte en part eller någon annan utomstående kan påverka vilken åklagare ett mål tilldelas. Genom fördelningen av mål får man inte heller försöka påverka innehållet i det beslut som fattas i ärendet. Var och en har rätt att få sitt ärende handlagt på ett oberoende, opartiskt och snabbt sätt. Bestämmelsens tillämpningsområde är allmänt. I åklagarmyndighetens arbetsordning kan bestämmas närmare om principerna för fördelningen av brottmål.

I 2 mom. föreskrivs om tillvägagångssättet i brottmål vars handläggning kräver flera åklagare på grund av ärendets omfattning eller kravnivå. Flera åklagare kan förordnas för samma brottmål, men det ska samtidigt bestämmas om ansvarsfördelningen mellan dem. På så vis blir det inte oklart vem av åklagarna som svarar för ärendet och till vilka delar. Ansvarsfördelningen kan till exempel vara sådan att en av åklagarna svarar för ärendet och de övriga är biträden eller sådan att varje åklagare svarar för en delhelhet av ärendet. Beslut om förordnande av flera åklagare kan fattas av riksåklagaren, och av den ledande distriktsåklagaren när det är fråga om åklagarna inom åklagardistriktet.

21 §. Överlämnande av brottmål till en annan åklagare. I paragrafen föreskrivs om den inbördes uppgiftsfördelningen mellan åklagarna. I princip svarar åklagaren för brottmål som tilldelats honom eller henne för handläggning. Av särskilda skäl har åklagaren dock rätt att överlämna ett brottmål som han eller hon handlägger till en annan åklagare med dennes samtycke, om det med hänsyn till målets art är ändamålsenligt. Överlämnandet kan ske till exempel när parterna i målet har flyttat till en annan ort. Överlämnandet förutsätter samtycke både av den som överlämnar sitt brottmål och av den mottagande åklagarens chef. Samtycke av åklagarnas chefer är förutsättningen för överlämnande för att cheferna ska kunna bedöma vilken arbetsmängd det brottmål som överlämnas orsakar samt andra förutsättningar för överlämnandet och dess ändamålsenlighet. Syftet med bestämmelsen är inte att göra åtalsprövningen långsammare. Chefens samtycke kan vara fritt formulerat och ges på ett ändamålsenligt sätt.

4 kap. Särskilda bestämmelser

22 §. Rätt att få information. Åklagarna ska fortfarande ha en omfattande rätt att få information ur olika myndigheters register för skötseln av sina tjänsteuppdrag. Åklagarna ska i princip ha rätt att trots sekretessbestämmelserna få information från myndigheterna för skötseln av sina tjänsteuppdrag. Åklagarna har rätt till information även trots företags- och försäkringshemligheten. Bestämmelser om åklagarens rätt att få information finns också i flera olika lagar. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om rätt att få upplysningar i den gällande lagen.

23 §. Tystnadsplikt och tystnadsrätt. Åklagarens tystnadsplikt och tystnadsrätt kvarstår i enlighet med den gällande lagen. På den som hör till Åklagarmyndighetens personal tillämpas vad som i 7 kap. 1 § i polislagen (872/2011) föreskrivs om tystnadsplikt för tjänstemän som hör till polisens personal och i 5 § om skyldighet att lämna ut information. Den förstnämnda paragrafen gäller uppgifter om identiteten hos den som har lämnat information konfidentiellt eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation, om utlämnandet av informationen kan äventyra denna persons eller en närstående persons säkerhet. Polislagens 7 kap. 5 § gäller skyldighet att lämna ut information vid prövning av ett brott som personen i fråga misstänks ha begått i denna ställning.

Enligt 2 mom. har en åklagare tystnadsrätt i fråga om sådan information som avses i 7 kap. 3 § 1 mom. i polislagen och som åklagaren har fått när han eller hon varit undersökningsledare enligt 2 kap. 4 § i förundersökningslagen (805/2011). Denna är information om identiteten hos den som har lämnat konfidentiell information samt sekretessbelagda taktiska och tekniska metoder. En åklagare har tystnadsrätt endast om åklagaren har fått informationen när han eller hon har varit undersökningsledare enligt 2 kap.4 § i förundersökningslagen. Med undantag av ärenden som behandlas i ett förfarande enligt lagen om föreläggande av böter och ordningsbot är åklagaren undersökningsledare när en polis misstänks ha begått ett brott i samband med tjänsteutövningen eller när allvarligheten i något annat brott som en polisman misstänks ha begått eller ärendets art förutsätter det. En åklagare som är undersökningsledare har samma befogenheter som en polisman som hör till befålet när han eller hon sköter motsvarande uppdrag.

Tystnadsrätten gäller inte andra åklagare än sådana som är undersökningsledare eller andra i Åklagarmyndighetens personal. Tystnadsrätten gäller således inte t.ex. den åklagare som deltar i förundersökningen av ett brott som en polisman misstänks ha begått eller den åklagare som utför åtalsprövningen i ärendet.

En effektiv brottsutredning förutsätter bl.a. att den myndighet som utreder ett brott vid behov kan hemlighålla uppgifter om identiteten hos en person som har lämnat konfidentiell information. Att garantera ett sådant skydd kan ibland vara förutsättningen för att den som innehar informationen över huvud taget vågar berätta den för den brottsutredande myndigheten. En åklagare som är undersökningsledare i fråga om ett brott som en polis misstänks ha begått bör ha samma ställning som en undersökningsledare som hör till förundersökningsmyndigheterna och som ansvarar för utredningen av något annat brott. Avsaknaden av motsvarande tystnadsrätt skulle försämra åklagarens möjligheter att vara undersökningsledare. Detta kan för sin del även försvaga tilltron till att en förundersökning som görs med anledning av ett sådant brott utförs på behörigt sätt.

En åklagare ska ha motsvarande skyldighet enligt 7 kap. 5 § i polislagen att lämna ut information som den som hör till polisens personal. Paragrafen gäller uppgifter som behövs för att fatta beslut om att inleda en förundersökning eller för att göra förundersökning i ett sådant fall när den som har deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation eller som har lämnat information konfidentiellt misstänks ha gjort sig skyldig till ett brott i den ställningen.

Till 3 mom. har fogats en bestämmelse om åklagarens tystnadsplikt och tystnadsrätt i situationer när åklagaren fastställer en europeisk utredningsorder som utfärdats av en förundersökningsmyndighet. I bestämmelsen hänvisas till lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området, vars 25 § innehåller bestämmelser om saken. När åklagaren fastställer utredningsordern tillämpas bestämmelserna om förundersökningsmyndigheternas tystnadsplikt och tystnadsrätt.

Enligt 4 mom. finns bestämmelser om skyldighet för dem som hör till Åklagarmyndighetens personal att vittna vid en rättegång, trots den tystnadsplikt som avses i 1 mom. eller den tystnadsrätt som avses i 2 mom. i 17 kap.12 § 3 mom. i rättegångsbalken.

24 §. Jäv. Bestämmelsen om jäv för åklagare motsvarar den gällande bestämmelsen. En åklagare är jävig, om en part till honom eller henne är part, målet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för åklagaren eller en närstående till honom eller henne, åklagaren eller en närstående till honom eller henne är biträde eller ombud för en part eller för den för vilken målet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada, åklagaren står i anställningsförhållande eller i ett sådant uppdragsförhållande som har samband med det föreliggande målet till en part eller till någon för vilken målet kan väntas medföra nytta eller skada eller är medlem av styrelsen, ett därmed jämförbart organ eller förvaltningsrådet eller är verkställande direktör eller har motsvarande ställning i en sådan sammanslutning, stiftelse eller offentligrättslig inrättning som är part och för vilken målet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada. Dessutom är åklagaren jävig, om någon annan omständighet kan ge motiverad anledning att ifrågasätta åklagarens opartiskhet i målet.

Jävbestämmelserna ska också beaktas vid förordnande av åklagare i brottmål där åklagaren är part. Åklagaren kan förordnas från ett annat distrikt eller från riksåklagarens byrå.

Med närstående avses de personer som avses i 28 § 2 mom. i förvaltningslagen (434/2003). Åklagaren avgör själv frågan om jäv och är skyldig att informera den som förordnar ställföreträdare för åklagaren om jävet.

25 §. Beredskap. Eftersom beredskap påverkar tjänstemännens rättsliga ställning tas bestämmelser om den in i lag. Riksåklagaren beslutar om att ordna åklagarberedskap utanför tjänstetid på ett ändamålsenligt sätt, t.ex. enligt distrikt eller ärendegrupp. En ledande distriktsåklagare kan besluta om ordnandet av åklagarberedskap i åklagardistriktet för att säkerställa att åklagaren under tjänstetid kan nås för avgörande av brådskande ärenden som hör till åklagarens beslutanderätt. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar till innehållet den gällande lagen.

I 3 mom. föreskrivs om behörigheten för den åklagare som på förordnande av riksåklagaren står i beredskap utanför tjänstetid att när han eller hon står i beredskap fatta beslut om åtgärder i ett mål som en annan åklagare har förordnats att handlägga, om åtgärden inte tål uppskov. I lagen har inte tidigare funnits någon bestämmelse om saken. Den åklagare som står i beredskap har i situationer där åtgärden inte tål uppskov rätt att trots oberoendet vidta behövliga åtgärder i ett mål som en annan åklagare har förordnats att handlägga. I sådana situationer är det i huvudsak fråga om brådskande tvångsmedel eller internationell rättshjälp.

26 §. Verksamhet som ombud eller biträde. På åklagarens rätt att vara ombud tillämpas 15 kap. 3 § i rättegångsbalken (4/1734). En åklagare får inte vara ombud eller biträde om detta strider mot hans eller hennes tjänsteplikt. Dessutom kan en åklagare vara biträde eller ombud endast i sina närståendes mål och ärenden liksom även en domare.

I 2 mom. finns en hänvisningsbestämmelse till 3 kap. 9 § i lagen om rättegång i brottmål där det föreskrivs om åklagarens skyldighet att driva målsägandes privaträttsliga anspråk i samband med ett brottmål.

27 §. Handläggning av tjänsteåtal. I paragrafen föreskrivs om handläggning av tjänsteåtal mot åklagare. Enligt 1 mom. åtalas riksåklagaren och biträdande riksåklagaren för tjänstebrott vid högsta domstolen.

Enligt 2 mom. åtalas en statsåklagare för tjänstebrott vid hovrätten i första instans.

Enligt 3 mom. åtalas en ledande distriktsåklagare, specialiståklagare, distriktsåklagare och biträdande åklagare för tjänstebrott vid hovrätten i första instans.

Åklagare när det gäller riksåklagaren och biträdande riksåklagaren samt statsåklagare är antingen justitiekanslern i statsrådet eller riksdagens justitieombudsman. Bestämmelsen ändras till denna del i fråga om statsåklagare. Åklagare när det gäller en ledande distriktsåklagare, specialiståklagare, distriktsåklagare och biträdande distriktsåklagare är riksåklagaren eller en av riksåklagaren förordnad åklagare. Eftersom alla åklagare arbetar vid en och samma myndighet, ska riksåklagaren förordna en åklagare till dessa tjänstebrottsärenden med beaktande av jävbestämmelserna i 24 §. Åklagaren kan förordnas från ett annat distrikt eller från riksåklagarens byrå.

28 §. Handläggning av skadeståndsärenden som gäller Åklagarmyndigheten. Bestämmelser om handläggning av skadeståndsärenden som gäller Åklagarmyndigheten finns i lagen om statens skadeståndsverksamhet. Behörig myndighet i skadeståndsärenden som hör till lagens verksamhetsområde är Statskontoret, som innan ett skadeståndsärende avgörs ska ge den myndighet inom vars ansvarsområde skadan har uppkommit tillfälle att bli hörd, om det inte är uppenbart obehövligt. Närmare bestämmelser om företrädande av Åklagarmyndigheten får utfärdas i Åklagarmyndighetens arbetsordning.

29 §. Närmare bestämmelser. I paragrafen föreskrivs ett bemyndigande att utfärda förordning om sådant som det inte föreskrivs särskilt om någon annanstans i lag. Genom statsrådets förordning utfärdas bestämmelser om behörighetsvillkoren för åklagarnas språkkunskaper, behörigheten för och utnämningen av andra tjänstemän vid Åklagarmyndigheten än åklagare och avgörande av ärenden som gäller förvaltningsklagan.

Närmare bestämmelser om Åklagarmyndighetens organisation och åklagardistrikt, personal, åklagarnas uppgifter samt förordnandet till uppgifterna, utnämning av åklagare till tjänsteförhållande för viss tid och beslutanderätten när det gäller personalens tjänsteförhållanden får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om åklagarnas administrativa uppgifter får också utfärdas genom förordning av statsrådet. Med detta avses andra uppgifter som hör till åklagarna än åklagaruppgifter. Genom förordningen kan t.ex. föreskrivas om åklagarnas administrativa uppgifter i åklagardistriktet, som specialiståklagare eller statsåklagare.

30 §. Åklagarmyndighetens arbetsordning. Åklagarmyndighetens arbetsordning fastställs av riksåklagaren. I arbetsordningen kan det bestämmas om skötseln av tjänstemännens uppgifter och deras vikarier, fördelningen av brottmål inom åklagardistriktet, ordnandet av åklagaruppgifterna, behandlingen av mål och ärenden samt andra omständigheter inom den interna förvaltningen som behövs med tanke på ordnande av verksamheten.

5 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

31 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft hösten 2018.

Genom lagen upphävs lagen om åklagarväsendet.

32 §. Hänvisningsbestämmelse. På andra ställen i lagstiftningen finns flera hänvisningar till allmänna åklagaren, Riksåklagarämbetet, åklagarämbeten, ledande häradsåklagare och häradsåklagare. Dessa bestämmelser tillämpas efter lagens ikraftträdande på åklagare, riksåklagarens byrå, åklagardistrikt, ledande distriktsåklagare och distriktsåklagare.

33 §. Övergångsbestämmelser som gäller uppgifterna.

Vid ikraftträdandet av denna lag överförs de ärenden som är anhängiga vid åklagarämbetena och Riksåklagarämbetet samt övergår de avtal och förbindelser som ingåtts av åklagarämbetena och Riksåklagarämbetet med de rättigheter och skyldigheter som följer av dem till Åklagarmyndigheten.

34 §. Övergångsbestämmelser som gäller personalen. I paragrafen finns bestämmelser som gäller personalens ställning vid lagens ikraftträdande.

1.1 -1.12 Övriga lagförslag

I andra lagar som föreslås bli ändrade i samband med denna proposition än lagen om åklagarväsendet görs tekniska ändringar.

I lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen, lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust, lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem, lagen om myndigheters sigill och stämplor och lagen om nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol görs en ändring där Riksåklagarämbetet ersätts med benämningen riksåklagarens byrå.

I militära rättegångslagen, lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet, lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna, lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande och om tillämpning av rambeslutet görs en ändring där benämningen häradsåklagare ersätts med benämningarna distriktsåklagare och specialiståklagare.

I 17 kap. 12 § i rättegångsbalken görs en ändring i den paragrafhänvisning som gäller lagen om åklagarväsendet.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om organisationen vid riksåklagarens byrå och om var den är belägen samt om åklagardistriktet. I förordningen definieras närmare vilka kommuner som hör till åklagardistriktets verksamhetsområde samt åklagardistriktets verksamhetsställen.

Bestämmelser om behörighetsvillkoren för åklagarnas språkkunskaper, behörigheten för och utnämningen av andra tjänstemän vid Åklagarmyndigheten än åklagare och avgörande av ärenden som gäller förvaltningsklagan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om Åklagarmyndighetens personal, åklagarnas uppgifter och förordnande till dem, utnämning av åklagare till tjänsteförhållande för viss tid och beslutanderätten i fråga om personalens tjänsteförhållande får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bemyndigandena att utfärda en förordning som gäller Åklagarmyndighetens personal samlas i lagens 29 §.

Föreskrifter som kompletterar förordningen utfärdas i Åklagarmyndighetens arbetsordning.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 31 oktober 2018. I lagens övergångsbestämmelser föreskrivs om handläggningen av mål och ärenden och om personalens ställning i samband med övergångskedet.

4 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

I propositionen föreslås att det inrättas en ny myndighet inom justitieministeriets förvaltningsområde, Åklagarmyndigheten. Bestämmelser om den nya myndigheten utfärdas genom lag på det sätt som förutsätts i 119 § 2 mom. i grundlagen. Enligt nämnda moment ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Grunderna för statens regional- och lokalförvaltning ska likaså bestämmas genom lag. Enligt detaljmotiveringen till grundlagen ska enhetens namn, verksamhetsområde och huvudsakliga uppgifter anses vara allmänna grunder. Med offentlig makt avses samma som i 2 § 3 mom. i grundlagen. Det är alltså fråga om utövning av offentlig makt till exempel när man kan fatta beslut om individens rättigheter och skyldigheter eller använda tvångsmedel eller på annat sätt ingripa i individens grundläggande rättigheter.

I Åklagarmyndigheten fattas beslut som inverkar på individens grundläggande rättigheter. Åklagare som är självständiga och oberoende i sin lagföring utövar offentlig makt och rättsskipningsmakt i sina uppgifter. Riksåklagaren ska dessutom vara högsta åklagare och chef för alla åklagare. I den lag som nu ska stiftas föreskrivs om organisationens namn, huvudsakliga uppgifter samt åklagarnas uppgifter, befogenheter, rättigheter och skyldigheter. Bestämmelser om allmänna grunder för organisationen ska således utfärdas genom lag.

Genom lagen ändras inte de uppgifter som hör till åklagarväsendet eller breddas åklagarnas befogenheter. Den rätt riksåklagarna enligt gällande lag har att ge en person åklagarbefogenheter preciseras, men preciseringen begränsar de nuvarande befogenheterna.

Ledande distriktsåklagaren, som är chef för åklagardistriktet, ska utnämnas till sin tjänst för högst fem år. De ledande häradsåklagarna som tidigare varit chefer för självständiga åklagarämbeten arbetar i en ordinarie tjänst som ledande häradsåklagare. Inom statsförvaltningen har man under de senaste åren allt mer övergått till att tillsätta den högsta ledningens tjänster för viss tid. Riksåklagaren som är direktör för Åklagarmyndigheten har enligt 9 a § i statstjänstemannalagen ordinarie tjänst, även om direktörerna vid ämbetsverk som lyder under ministeriet är utnämnda för viss tid. De chefer för åklagardistriktet som lyder under riksåklagaren vid Åklagarmyndigheten tjänstgör således i praktiken på en annan ledarnivå.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 14/2016 rd ansett att bestämmelserna om domarnas rätt att kvarstå i tjänsten i 103 § i grundlagen inte lägger några absoluta hinder för att utse en domare för viss tid. Även lagutskottet har i sitt betänkande LaUB 8/2016 rd tagit ställning till att tjänsterna som chefsdomare görs tidsbestämda. I tjänsten som chefsdomare är det framför allt fråga om ett ledningsuppdrag och inte ett rättsskipningsuppdrag där man utövar dömande makt, bland annat med beaktande av att domstolarna har blivit större. Utskottet har betonat ledningsuppdragets betydelse och konstaterat att en sak som talar för att chefsdomartjänsterna ska vara tidsbestämda är att detta står i samklang med den linje man valt i fråga om de ledande tjänsterna inom statsförvaltningen. Utskottet anser att det är befogat att man med jämna mellanrum bedömer hur en chefsdomare har lyckats i sina uppgifter. Lagutskottet anser att det är befogat att göra tjänsten som chefsdomare tidsbestämd. Således och med beaktande även av att åklagare inte jämföras med domare i 104 § i grundlagen ska det anses vara förenligt med grundlagen att de ledande tjänsterna som distriktsåklagare görs tidsbestämda.

RP 17/2018 rd

I regeringens proposition ingår inga sådana problem av betydelse med tanke på grundlagen eller lagstiftningsordningen som skulle förutsätta behandling i grundlagsutskottet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om Åklagarmyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Uppgifter och organisation

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om Åklagarmyndighetens uppgifter och förvaltning samt om åklagarnas uppgifter.

2 §

Åklagarmyndighetens uppgift

Åklagarmyndigheten svarar för ordnandet av åklagarväsendet.

3 §

Åklagarmyndighetens organisation

Centralförvaltningsenhet för Åklagarmyndigheten är riksåklagarens byrå. För ordnandet av Åklagarmyndighetens verksamhet delas landet in i åklagardistrikt. Till ett åklagardistrikt hör en eller flera kommuner.

Högsta åklagare och chef för åklagarna är riksåklagaren.

Åklagarmyndigheten hör till justitieministeriets förvaltningsområde.

4 §

Uppgifterna för riksåklagarens byrå

Riksåklagarens byrå ska

- 1) styra och utveckla Åklagarmyndigheten och åklagarverksamheten,
- 2) svara för att Åklagarmyndighetens verksamhet är resultatrik,
- 3) övervaka att åklagarnas verksamhet är lagenlig och enhetlig,
- 4) ha hand om Åklagarmyndighetens allmänna förvaltning, kommunikation och utbildning,
- 5) sköta det nationella och internationella samarbetet inom sitt verksamhetsområde,
- 6) svara för ordnandet av verksamheten för de åklagare som är undersökningsledare när en polisman misstänks ha begått ett brott.

5 §

Åklagardistriktens uppgifter

Varje åklagardistrikt svarar för ordnandet av åklagaruppgifterna i de brottmål som handläggs i distriktet. Det kan bestämmas om fördelningen av brottmålen för handläggning i åklagardistriktet på ett sätt som avviker från områdesindelningen, om det behövs för att jämna ut arbetet, för en snabbare handläggning, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av någon annan särskild orsak.

Åklagardistriktet ska inom sitt eget verksamhetsområde utveckla åklagarverksamheten under ledning av riksåklagarens byrå, svara för åklagarverksamhetens resultat, övervaka att åklagarnas verksamhet är lagenlig och enhetlig samt sköta myndighetssamarbetet och det övriga samarbete som ansluter till åklagarnas uppgifter.

Dessutom ska åklagardistriktet sköta de övriga uppgifter som riksåklagarens byrå särskilt ålägger det.

6 §

Ålands åklagardistrikt

I landskapet Åland svarar Ålands åklagardistrikt för ordnandet av åklagaruppgifterna i de brottmål som handläggs i distriktet.

Ålands åklagardistrikt har sitt verksamhetsställe i Mariehamn. Bestämmelser om det språk som ska användas inom Ålands åklagardistrikt och om personals språkkunskaper finns i 6 kap. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

På ledande landskapsåklagaren och landskapsåklagarna tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om ledande distriktsåklagare och distriktsåklagare.

2 kap.

Åklagare och åklagarnas uppgifter

7 §

Åklagare

Åklagare är

- 1) riksåklagaren och biträdande riksåklagaren,
- 2) statsåklagarna,
- 3) ledande distriktsåklagarna och ledande landskapsåklagaren,
- 4) specialiståklagarna,
- 5) distriktsåklagarna och landskapsåklagarna,
- 6) biträdande åklagarna.

Bestämmelser om Finlands nationella medlem i Eurojust finns i lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (742/2010).

RP 17/2018 rd

8 §

Specialåklagare

Specialåklagare är justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman. Bestämmelser om dessa åklagares åtalsrätt finns i 110 § i grundlagen.

9 §

Åklagarnas uppgifter

En åklagare ska se till att det straffrättsliga ansvaret i de mål som han eller hon handlägger förverkligas utan dröjsmål och på ett jämlikt och ekonomiskt sätt enligt vad parternas rättskydd och allmänintresset kräver.

10 §

Åklagarnas behörighet

Åklagarna utövar självständig och oberoende åtalsprövningsrätt. Varje åklagare är behörig i åklagaruppgifter i hela landet.

11 §

Riksåklagarens uppgifter som högsta åklagare och riksåklagarens beslutanderätt

Riksåklagaren ska

- 1) vara åklagare i de mål som enligt lag ska skötas av riksåklagaren eller som han eller hon åtar sig,
- 2) besluta om inlämnandet av en åklagares ansökan om besvärstillstånd till högsta domstolen och om vem som företräder åklagarna i högsta domstolen,
- 3) övervaka och främja åklagarverksamhetens rättsliga kvalitet och enhetlighet,
- 4) förordna de i 2 kap. 4 § i förundersökningslagen (805/2011) avsedda åklagare som är undersökningsledare när en polisman misstänks ha begått ett brott.

Riksåklagaren kan överta avgörandet av ett ärende som ankommer på en underlydande åklagare eller förordna att en underlydande åklagare ska utföra ett åtal som riksåklagaren beslutat väcka. Riksåklagaren kan också förordna att en underlydande åklagare ska utföra åtalsprövningen i ett mål.

Riksåklagaren kan för viss tid bevilja en sådan namngiven tjänsteman i ett annat tjänsteförhållande som är tjänstledig från sin åklagartjänst sådana åklagarbefogenheter som tjänstemannen behöver för ett visst uppdrag. På den som utövar åklagarbefogenheter tillämpas i övrigt vad som föreskrivs om åklagare.

12 §

Biträdande riksåklagaren

Biträdande riksåklagaren bistår riksåklagaren och är riksåklagarens ställföreträdare.

Biträdande riksåklagaren avgör med samma befogenheter som riksåklagaren de ärenden som han eller hon ska handlägga.

RP 17/2018 rd

13 §

Statsåklagare

Vid riksåklagarens byrå finns statsåklagare.
En statsåklagare är åklagare i de ärenden och mål som han eller hon förordnats att handlägga.

14 §

Specialiståklagare

En specialiståklagare är åklagare i sådana särskilt krävande brottmål som hör till hans eller hennes specialområde och i andra brottmål som han eller hon förordnats att handlägga.

15 §

Ledande distriktsåklagare, distriktsåklagare och biträdande åklagare

Ledande distriktsåklagarna, distriktsåklagarna och biträdande åklagarna är åklagare i brottmål som handläggs i åklagardistriktet och i andra mål som de förordnats att handlägga.

16 §

Behörighetskrav

Behörighetskraven för riksåklagaren och biträdande riksåklagaren är annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

Behörighetskrav för andra åklagare är annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt. Behörighetskrav för ledande distriktsåklagare är dessutom i praktiken visad ledarförmåga.

17 §

Utnämning

Bestämmelser om utnämning av riksåklagaren finns i grundlagen. Biträdande riksåklagaren utnämns av republikens president på framställning av statsrådet.

Statsåklagarna utnämns av statsrådet på framställning av riksåklagarens byrå.

Ledande distriktsåklagarna, specialiståklagarna och distriktsåklagarna utnämns av riksåklagarens byrå. Utnämning till en tjänst som ledande distriktsåklagare sker för en tid av högst fem år.

Biträdande åklagare utnämns av åklagardistriktet till ett tjänsteförhållande för viss tid.

3 kap.

Ledning och avgörande av ärenden

RP 17/2018 rd

18 §

Ledning

Riksåklagarens byrå leds av riksåklagaren.

Varje åklagardistrikt leds av en ledande distriktsåklagare. Ledande distriktsåklagaren kan bistås av en eller flera biträdande chefer.

19 §

Avgörande av administrativa ärenden

Administrativa ärenden som gäller hela Åklagarmyndigheten avgörs av riksåklagaren, om det inte har föreskrivits eller bestämts att någon annan tjänsteman ska avgöra dem.

Administrativa ärenden som handläggs vid riksåklagarens byrå avgörs av riksåklagaren, om det inte har föreskrivits eller bestämts att någon annan tjänsteman ska avgöra ärendet. Beslutanderätten i ett administrativt ärende som enligt lag ska avgöras av riksåklagaren får inte överlåtas till någon annan tjänsteman än riksåklagaren eller biträdande riksåklagaren. Riksåklagaren kan förbehålla sig beslutanderätten i ett ärende som en annan tjänsteman vid riksåklagarens byrå annars har rätt att avgöra.

Administrativa ärenden som handläggs i ett åklagardistrikt avgörs av ledande distriktsåklagaren, om inte ärendet enligt gällande bestämmelser eller Åklagarmyndighetens arbetsordning ska avgöras av biträdande chefen eller någon annan tjänsteman. Ledande distriktsåklagaren kan förbehålla sig beslutanderätten i ett administrativt ärende som en annan tjänsteman inom åklagardistriktet annars har rätt att avgöra.

20 §

Fördelningen av brottmål

Brottmålen ska fördelas mellan åklagarna för handläggning så att parternas rätt att få sitt mål avgjort på ett oberoende, opartiskt och snabbt sätt säkerställs.

Riksåklagaren kan förordna att ett brottmål ska handläggas av flera åklagare. Samtidigt ska det bestämmas om ansvarsfördelningen mellan dem. En ledande distriktsåklagare kan ge ett sådant förordnande till åklagare som är underställda honom eller henne.

21 §

Överlämnande av brottmål till en annan åklagare

En åklagare kan lämna över ett brottmål som han eller hon handlägger till en annan åklagare med dennes samtycke, om det med hänsyn till målets art och andra omständigheter är ändamålsenligt. Detta kräver samtycke av båda åklagarnas chefer.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

22 §

Rätt att få information

RP 17/2018 rd

En åklagare har trots sekretessbestämmelserna rätt att för ett tjänsteuppdrag avgiftsfritt få behövlig information och behövliga handlingar av myndigheter och av sammanslutningar som har tillsatts för att sköta offentliga uppgifter, om inte lämnande av informationen eller handlingen till åklagaren eller användning av informationen som bevis har förbjudits eller begränsats i lag.

Åklagaren har, trots att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företags-, bank- eller försäkringshemlighet, rätt att få den information som behövs för ett tjänsteuppdrag. Åklagaren har rätt att ur Rättsregistercentralens bötesregister få den information om bötesstraff och verkställighet av bötesstraff som behövs vid åtalsprövningen.

Åklagarens rätt till information enligt 1 mom. omfattar dock inte information som en myndighet eller en sammanslutning som har tillsatts för att sköta en offentlig uppgift har fått tillstånd att ta del av för vetenskaplig forskning eller statistikföring eller för planerings- och utredningsuppgifter.

23 §

Tystnadsplikt och tystnadsrätt

Vad som i fråga om polisens personal föreskrivs om tystnadsplikt i 7 kap. 1 § i polislagen (872/2011) och om skyldighet att lämna ut information i 5 § i det kapitlet ska också tillämpas på Åklagarmyndighetens personal.

En åklagare har tystnadsrätt i fråga om sådan i 7 kap. 3 § 1 mom. i polislagen avsedd information som åklagaren har fått när han eller hon varit undersökningsledare enligt 2 kap. 4 § i förundersökningslagen.

Bestämmelser om åklagarens tystnadsplikt och tystnadsrätt när åklagaren fastställer en europeisk utredningsorder finns i lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (430/2017).

Bestämmelser om skyldighet för dem som hör till Åklagarmyndighetens personal att vittna vid en rättegång trots den tystnadsplikt som avses i 1 mom. eller den tystnadsrätt som avses i 2 mom. finns i 17 kap. 12 § 3 mom. i rättegångsbalken.

24 §

Jäv

En åklagare är jävig, om

- 1) åklagaren eller en närstående till honom eller henne är part,
- 2) målet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för åklagaren eller en närstående till honom eller henne,
- 3) åklagaren eller en närstående till honom eller henne är biträde eller ombud för en part eller för den för vilken målet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada,
- 4) åklagaren står i anställningsförhållande eller i ett sådant uppdragsförhållande som har samband med det föreliggande målet till en part eller till någon för vilken målet kan väntas medföra nytta eller skada,
- 5) åklagaren är medlem av styrelsen, ett därmed jämförbart organ eller förvaltningsrådet eller är verkställande direktör eller har motsvarande ställning i en sådan sammanslutning, stiftelse eller offentligrättslig inrättning som är part eller för vilken målet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada, eller
- 6) någon annan omständighet än en sådan som avses i 1–5 punkten kan ge motiverad anledning att ifrågasätta åklagarens opartiskhet i målet.

Som närstående till en åklagare anses de personer som avses i 28 § 2 och 3 mom. i förvaltningslagen (434/2003).

RP 17/2018 rd

En åklagare får även om han eller hon är jävig vidta åtgärder som inte tål uppskov. Åklagaren ska underrätta den som förordnar ställföreträdare för åklagaren om jävet.

25 §

Beredskap

Riksåklagaren kan på ett ändamålsenligt sätt ordna åklagarberedskap utanför tjänstetid.

En ledande distriktsåklagare kan förordna att en åklagare ska stå i beredskap under tjänstetid, om det behövs för att säkerställa att åklagaren kan nås för avgörande av brådskande ärenden som hör till åklagarens beslutanderätt.

Den åklagare som på förordnande av riksåklagaren står i beredskap är, när han eller hon står i beredskap, behörig att fatta beslut om åtgärder i ett mål som en annan åklagare har förordnats att handlägga, om åtgärden inte tål uppskov.

26 §

Verksamhet som ombud eller biträde

På en åklagares rätt att vara ombud eller biträde vid en rättegång tillämpas vad som i 15 kap. 3 § i rättegångsbalken föreskrivs om tjänstemän och lagfarna medlemmar av en allmän domstol.

Bestämmelser om åklagarens skyldighet att föra målsägandens talan beträffande dennes privaträttsliga anspråk finns i 3 kap. 9 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

27 §

Handläggning av tjänsteåtal

Riksåklagaren och biträdande riksåklagaren åtalas för tjänstebrott vid högsta domstolen. Åklagare är antingen justitiekanslern i statsrådet eller riksdagens justitieombudsman.

En statsåklagare åtalas för tjänstebrott vid hovrätten. Åklagare är antingen justitiekanslern eller justitieombudsmannen.

En ledande distriktsåklagare, specialiståklagare, distriktsåklagare och biträdande åklagare åtalas för tjänstebrott vid hovrätten. Åklagare är riksåklagaren eller en av riksåklagaren förordnad åklagare.

28 §

Handläggning av skadeståndsärenden som gäller Åklagarmyndigheten

Bestämmelser om handläggning av skadeståndsärenden som gäller Åklagarmyndigheten finns i lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014).

29 §

Närmare bestämmelser

Bestämmelser om behörighetsvillkor som gäller åklagarnas språkkunskaper, om behörigheten för och utnämningen av andra tjänstemän vid Åklagarmyndigheten än åklagare och om avgörande av ärenden som gäller förvaltningsklagan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om Åklagarmyndighetens organisation och åklagardistrikt, personal, åklagarnas uppgifter samt förordnandet till uppgifterna, utnämning av åklagare till tjänsteför-

RP 17/2018 rd

hållande för viss tid och beslutanderätten när det gäller personalens tjänsteförhållanden får utfärdas genom förordning av statsrådet.

30 §

Åklagarmyndighetens arbetsordning

I Åklagarmyndighetens arbetsordning, som fastställs av riksåklagaren, bestäms det om ordnandet av arbetet vid Åklagarmyndigheten. I arbetsordningen kan det bestämmas om skötseln av tjänstemännens uppgifter och deras vikarier, fördelningen av brottmål i åklagardistriktet, ordnandet av åklagaruppgifterna, handläggningen av mål och ärenden samt andra frågor inom Åklagarmyndighetens förvaltning som är behövliga med tanke på ordnandet av verksamheten.

5 kap.

Ikraftträdande

31 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om åklagarväsendet (439/2011), nedan *den upphävda lagen*.

32 §

Hänvisningsbestämmelse

Vad som någon annanstans i lag föreskrivs om allmänna åklagaren ska tillämpas på åklagare.

Vad som någon annanstans i lag föreskrivs om Riksåklagarämbetet ska gälla riksåklagarens byrå.

Vad som någon annanstans i lag föreskrivs om åklagarämbeten, ledande häradsåklagare och häradsåklagare ska på motsvarande sätt gälla åklagardistrikt, ledande distriktsåklagare och distriktsåklagare.

Om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av en annan lag hänvisas till den upphävda lagen, ska hänvisningen anses avse motsvarande bestämmelse i denna lag.

33 §

Övergångsbestämmelser som gäller uppgifterna

Vid ikraftträdandet av denna lag överförs de ärenden som är anhängiga vid åklagarämbetena och Riksåklagarämbetet samt övergår de avtal och förbindelser som ingåtts av åklagarämbetena och Riksåklagarämbetet med de rättigheter och skyldigheter som följer av dem till Åklagarmyndigheten.

34 §

Övergångsbestämmelser som gäller personalen

Bestämmelser om personalens ställning finns i 2 kap. i statstjänstemannalagen (750/1994).

Vid ikraftträdandet av denna lag ombildas tjänsterna vid åklagarämbetena och Riksåklagarämbetet till gemensamma tjänster för Åklagarmyndigheten. Sådan ombildning av tjänsten som avses här kräver inte den till tjänsten utnämnda tjänstemannens samtycke.

Vid ikraftträdandet av denna lag upphör tjänsterna som ledande häradsåklagare vid åklagarämbetena och tjänsteförhållandena upphör utan uppsägning. Varje ledande häradsåklagare överförs till en tjänst som distriktsåklagare till det distrikt eller den enhet som motsvarar verksamhetsstället vid tidpunkten för ikraftträdandet av lagen. Tjänsterna som häradsåklagare ombildas till tjänster som distriktsåklagare och placeras i de distrikt och enheter som följer av deras verksamhetsställen vid ikraftträdandet av lagen.

Sådana tjänster som häradsåklagare i fråga om vilka den till tjänsten utnämnda personen vid ikraftträdandet av lagen är förordnad till en uppgift som specialiståklagare som gäller tills vidare ombildas till specialiståklagartjänster vid ikraftträdandet av lagen. Till tjänster som specialiståklagare ombildas också de tjänster som häradsåklagare som har inrättats för skötseln av specialiståklagares uppgifter.

2.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (295/2012) 3 § 2 och 3 mom. som följer:

3 §

Behöriga myndigheter

Om ingen åklagare har förordnats i brottmålet eller om det inte finns någon undersökningsledare i målet, är riksåklagarens byrå och centralkriminalpolisen behöriga att fullgöra de uppgifter som föreskrivs i detta kapitel. Riksåklagarens byrå ska underrätta centralkriminalpolisen när byrån har tagit emot en begäran om kontakt. Centralkriminalpolisen ska lämna riksåklagarens byrå en motsvarande underrättelse.

Riksåklagarens byrå och centralkriminalpolisen ska bistå den behöriga myndigheten vid de kontakter som avses i detta kapitel. Riksåklagarens byrå och centralkriminalpolisen ska dessutom bistå de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat för att den myndighet som avses i 1 mom. ska kunna kontaktas.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (742/2010) 2 § 2 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 7 och 12 § som följer:

2 §

Nationell medlem

Den nationella medlemmen utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid som statsåklagare vid riksåklagarens byrå. I fråga om utnämningen av och behörighetsvillkoren för medlemmen tillämpas vad som föreskrivs om utnämning av och behörighetsvillkor för statsåklagare.

4 §

Biträdande medlem

Den nationella medlemmen ska biträdas av minst en biträdande medlem. Behörighetsvillkoren för en biträdande medlem är desamma som för den nationella medlemmen. En biträdande medlem får vid behov ersätta medlemmen. Den biträdande medlemmens mandatperiod är fyra år och den kan förnyas. De biträdande medlemmarna utses av riksåklagarens byrå.

5 §

Assisterande medlem

Den nationella medlemmen ska biträdas av minst en assisterande medlem. En assisterande medlem som uppfyller samma behörighetsvillkor som den nationella medlemmen får vid behov ersätta den nationella medlemmen. De assisterande medlemmarnas mandatperiod är fyra år och den kan förnyas. De assisterande medlemmarna utses av riksåklagarens byrå.

7 §

Nationella kontaktpersoner

Riksåklagarens byrå ska utse en eller flera nationella kontaktpersoner som avses i artikel 12.1 i Eurojustbeslutet.

RP 17/2018 rd

12 §

Kontroll av personuppgifter

Begäran om kontroll av personuppgifter som Eurojust har behandlat ska riktas till riksåklagarens byrå. Riksåklagarens byrå ska utan dröjsmål sända begäran till Eurojust för handläggning.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) 12 §
1 mom. 3 punkten och 2 mom. som följer:

12 §

En justitieförvaltningsmyndighets rätt att använda uppgifter som registrerats av en annan justitieförvaltningsmyndighet

En justitieförvaltningsmyndighet får utan hinder av sekretessbestämmelserna med hjälp av teknisk anslutning söka och använda uppgifter som en annan justitieförvaltningsmyndighet har fört in i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden eller i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter, om

3) uppgifterna överlämnas till riksåklagarens byrå för att denna ska kunna utföra sina lagstadgade tillsyns- och utvecklingsuppgifter.

Högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och riksåklagarens byrå får med hjälp av teknisk anslutning söka och för planering och övervakning av domstols- och åklagarverksamheten använda information som åklagarmyndigheterna och domstolarna har registrerat i rapporterings-, statistik- och arkivsystemet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om myndigheters sigill och stämplar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om myndigheters sigill och stämplar (19/2009) 3 § 2 mom. 6 punkten som
följer:

3 §

Sigillens och stämplarnas emblem

Finlands vapens emblem används alltid i sigill och stämplar av

6) riksåklagaren och riksåklagarens byrå,

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol (676/2016) 4 § 1 mom. som följer:

4 §

Sakkunnigdelegationens sammansättning

Sakkunnigdelegationen ska ha nio ledamöter. Ledamöter i delegationen är företrädare för statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och riksåklagarens byrå, en företrädare för de enheter som erbjuder juridisk forskning och undervisning vid universiteten, en företrädare för Finlands Advokatförbund samt en person som särskilt förordnas av det ministerium som föredrar nomineringsärendet i fråga för statsrådet. Varje ledamot har en personlig ersättare.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

7.

Lag

om ändring av 4 § i militär rättegångslag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i militära rättegångslagen (326/1983) 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 446/2011,
som följer:

4 §

Åklagare i militära rättegångsärenden är de distriktsåklagare och specialiståklagare som riksåklagaren förordnat till dessa uppgifter. I fråga om åklagare i de militära rättegångsärenden som i första instans handläggs av hovrätten gäller vad som föreskrivs särskilt.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

8.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet (1169/2011) 5 § 1 mom. som följer:

5 §

Temporärt tagande i förvar

I de fall som avses i artikel 14 i rambeslutet får en anhållningsberättigad tjänsteman ta den dömda i förvar för att säkerställa verkställigheten, om den utfärdande staten begär det. Begäran får framställas direkt hos den anhållningsberättigade tjänstemannen. Den tingsrätt inom vars domkrets den ort där den dömda hålls i förvar finns, distriktsåklagaren eller specialiståklagaren inom domkretsen och Brottsförklaringsmyndighetens centralförvaltningsenhet ska utan dröjsmål underrättas om att den dömda har tagits i förvar.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

9.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna (1383/2007) 9 § 1 mom., sådant det lyder i lag 659/2015, som följer:

9 §

Behöriga åklagare

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, är distriktsåklagarna och specialiståklagarna inom domkretsen för Helsingfors tingsrätt behöriga att sköta de åklagaruppgifter som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

10.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) 12 § 1 mom., sådant det lyder i lag 658/2015, som följer:

12 §

Behöriga åklagare

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, är distriktsåklagarna och specialiståklagarna inom domkretsen för Helsingfors tingsrätt behöriga att sköta de åklagaruppgifter som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

11.

Lag

om ändring av 4 och 14 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande och om tillämpning av rambeslutet (620/2012) 4 § 1 mom. och 14 § 1 mom. som följer:

4 §

Myndigheter som beslutar om erkännande och anpassning

Beslut om erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder fattas av

- 1) en distriktsåklagare eller specialiståklagare inom Helsingfors tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Helsingfors eller Kouvola hovrätts domkrets,
- 2) en distriktsåklagare eller specialiståklagare inom Norra Savolax tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Östra Finlands hovrätts domkrets,
- 3) en distriktsåklagare eller specialiståklagare inom Uleåborgs tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Rovaniemi hovrätts domkrets,
- 4) en distriktsåklagare eller specialiståklagare inom Birkalands tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Åbo eller Vasa hovrätts domkrets.

14 §

Ändringsökande

Den som ställts under övervakning får föra beslutet om erkännande av övervakningsåtgärder till den tingsrätt inom vilkens domkrets den distriktsåklagare eller specialiståklagare som har fattat beslutet är verksam. Tingsrätten ska ta upp ärendet till behandling utan dröjsmål. Tingsrättens beslut får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

12.

Lag

om ändring av 17 kap. 12 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 17 kap. 12 § 3 mom., sådant det lyder i lag 732/2015, som följer:

12 §

En person som avses i 23 § 1 mom. i lagen om Åklagarmyndigheten (/) samt en anställd vid polisen eller vid någon annan myndighet som sköter brottsbekämpning är skyldig att vägra vittna om uppgifter som avses i 7 kap. 1 § 1 mom. i polislagen. En åklagare som avses i 23 § 2 mom. i lagen om Åklagarmyndigheten samt en anställd vid polisen eller vid någon annan myndighet som sköter brottsbekämpning har rätt att vägra vittna om uppgifter som avses i 7 kap. 3 § 1 mom. i polislagen. En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten har rätt att vägra vittna om uppgifter som avses i 19 kap. 10 § 1 mom. i fängelselagen (767/2005). Domstolen får dock ålägga personen att vittna, om

1) åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex år,

2) en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller att annars på behörigt sätt bevaka sin rätt under rättegången skulle kränkas om uppgifterna inte lämnades, och

3) röjandet av den persons identitet som lämnat ut konfidentiell information eller tips eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation uppenbart inte skulle allvarligt äventyra säkerheten för denna person eller en närstående till honom eller henne.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 15 mars 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Justitieminister Antti Häkkinen

2.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (295/2012) 3 § 2 och 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 §

Behöriga myndigheter

Om ingen åklagare har förordnats i brottmålet eller om det inte finns någon undersökningsledare i målet, är Riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen behöriga att fullgöra de uppgifter som föreskrivs i detta kapitel. Riksåklagarämbetet ska underrätta centralkriminalpolisen när ämbetet har tagit emot en begäran om kontakt. Centralkriminalpolisen ska lämna Riksåklagarämbetet en motsvarande underrättelse.

Riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen ska bistå den behöriga myndigheten vid de kontakter som avses i detta kapitel. Riksåklagarämbetet och centralkriminalpolisen ska dessutom bistå de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat för att den myndighet som avses i 1 mom. ska kunna kontaktas.

Föreslagen lydelse

3 §

Behöriga myndigheter

Om ingen åklagare har förordnats i brottmålet eller om det inte finns någon undersökningsledare i målet, är *riksåklagarens byrå* och centralkriminalpolisen behöriga att fullgöra de uppgifter som föreskrivs i detta kapitel. *Riksåklagarens byrå* ska underrätta centralkriminalpolisen när byrån har tagit emot en begäran om kontakt. Centralkriminalpolisen ska lämna *riksåklagarens byrå* en motsvarande underrättelse.

Riksåklagarens byrå och centralkriminalpolisen ska bistå den behöriga myndigheten vid de kontakter som avses i detta kapitel. *Riksåklagarens byrå* och centralkriminalpolisen ska dessutom bistå de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat för att den myndighet som avses i 1 mom. ska kunna kontaktas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (742/2010) 2 § 2 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 7 och 12 § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Nationell medlem

Den nationella medlemmen utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid som statsåklagare vid Riksåklagarämbetet. I fråga om utnämningen av och behörighetsvillkoren för medlemmen tillämpas vad som föreskrivs om utnämning av och behörighetsvillkor för statsåklagare.

4 §

Biträdande medlem

Den nationella medlemmen ska biträdas av minst en biträdande medlem. Behörighetsvillkoren för en biträdande medlem är desamma som för den nationella medlemmen. En biträdande medlem får vid behov ersätta medlemmen. Den biträdande medlemmens mandatperiod är fyra år och den kan förnyas. De biträdande medlemmarna utses av Riksåklagarämbetet.

5 §

Assisterande medlem

Den nationella medlemmen ska biträdas av minst en assisterande medlem. En assisterande medlem som uppfyller samma behörighetsvillkor som den nationella medlemmen får vid behov ersätta den nationella medlemmen. De assisterande medlemmarnas mandatperiod är fyra år och den kan

Föreslagen lydelse

2 §

Nationell medlem

Den nationella medlemmen utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid som statsåklagare vid *riksåklagarens byrå*. I fråga om utnämningen av och behörighetsvillkoren för medlemmen tillämpas vad som föreskrivs om utnämning av och behörighetsvillkor för statsåklagare.

4 §

Biträdande medlem

Den nationella medlemmen ska biträdas av minst en biträdande medlem. Behörighetsvillkoren för en biträdande medlem är desamma som för den nationella medlemmen. En biträdande medlem får vid behov ersätta medlemmen. Den biträdande medlemmens mandatperiod är fyra år och den kan förnyas. De biträdande medlemmarna utses av *riksåklagarens byrå*.

5 §

Assisterande medlem

Den nationella medlemmen ska biträdas av minst en assisterande medlem. En assisterande medlem som uppfyller samma behörighetsvillkor som den nationella medlemmen får vid behov ersätta den nationella medlemmen. De assisterande medlemmarnas mandatperiod är fyra år och den kan

RP 17/2018 rd

Gällande lydelse

förnyas. De assisterande medlemmarna utses av Riksåklagarämbetet.

7 §

Nationella kontaktpersoner

Riksåklagarämbetet ska utse en eller flera nationella kontaktpersoner som avses i artikel 12.1 i Eurojustbeslutet.

12 §

Kontroll av personuppgifter

Begäran om kontroll av personuppgifter som Eurojust har behandlat ska riktas till Riksåklagarämbetet. Riksåklagarämbetet ska utan dröjsmål sända begäran till Eurojust för handläggning.

Föreslagen lydelse

förnyas. De assisterande medlemmarna utses av *riksåklagarens byrå*.

7 §

Nationella kontaktpersoner

Riksåklagarens byrå ska utse en eller flera nationella kontaktpersoner som avses i artikel 12.1 i Eurojustbeslutet.

12 §

Kontroll av personuppgifter

Begäran om kontroll av personuppgifter som Eurojust har behandlat ska riktas till *riksåklagarens byrå*. *Riksåklagarens byrå* ska utan dröjsmål sända begäran till Eurojust för handläggning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) 12 §
1 mom. 3 punkten och 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

12 §

En justitieförvaltningsmyndighets rätt att använda uppgifter som registrerats av en annan justitieförvaltningsmyndighet

En justitieförvaltningsmyndighets rätt att använda uppgifter som registrerats av en annan justitieförvaltningsmyndighet

En justitieförvaltningsmyndighet får utan hinder av sekretessbestämmelserna med hjälp av teknisk anslutning söka och använda uppgifter som en annan justitieförvaltningsmyndighet har fört in i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden eller i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter, om

En justitieförvaltningsmyndighet får utan hinder av sekretessbestämmelserna med hjälp av teknisk anslutning söka och använda uppgifter som en annan justitieförvaltningsmyndighet har fört in i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden eller i rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringssuppgifter, om

3) uppgifterna överlämnas till Riksåklagarämbetet för att detta ska kunna utföra sina lagstadgade tillsyns- och utvecklingsuppgifter.

3) uppgifterna överlämnas till *riksåklagarens byrå* för att denna ska kunna utföra sina lagstadgade tillsyns- och utvecklingsuppgifter.

Högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och Riksåklagarämbetet får med hjälp av teknisk anslutning söka och för planering och övervakning av domstols- och åklagarverksamheten använda information som åklagarmyndigheterna och domstolarna har registrerat i rapporterings-, statistik- och arkivsystemet.

Högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och *riksåklagarens byrå* får med hjälp av teknisk anslutning söka och för planering och övervakning av domstols- och åklagarverksamheten använda information som åklagarmyndigheterna och domstolarna har registrerat i rapporterings-, statistik- och arkivsystemet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om myndigheters sigill och stämplor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om myndigheters sigill och stämplor (19/2009) 3 § 2 mom. 6 punkten som
följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Sigillens och stämplornas emblem

Sigillens och stämplornas emblem

Finlands vapens emblem används alltid i
sigill och stämplor av

Finlands vapens emblem används alltid i
sigill och stämplor av

6) riksåklagaren och riksåklagarämbetet,

6) riksåklagaren och *riksåklagarens byrå*,

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol (676/2016) 4 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

4 §

Sakkunnigdelegationens sammansättning

Sakkunnigdelegationen ska ha nio ledamöter. Ledamöter i delegationen är företrädare för statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och riksåklagarämbetet, en företrädare för de enheter som erbjuder juridisk forskning och undervisning vid universiteten, en företrädare för Finlands Advokatförbund samt en person som särskilt förordnas av det ministerium som föredrar nomineringsärendet i fråga för statsrådet. Varje ledamot har en personlig ersättare.

Föreslagen lydelse

4 §

Sakkunnigdelegationens sammansättning

Sakkunnigdelegationen ska ha nio ledamöter. Ledamöter i delegationen är företrädare för statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och *riksåklagarens byrå*, en företrädare för de enheter som erbjuder juridisk forskning och undervisning vid universiteten, en företrädare för Finlands Advokatförbund samt en person som särskilt förordnas av det ministerium som föredrar nomineringsärendet i fråga för statsrådet. Varje ledamot har en personlig ersättare.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 4 § i militär rättegångslag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i militära rättegångslagen (326/1983) 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 446/2011,
som följer:

Gällande lydelse

4 §

Åklagare i militära rättegångsärenden är de häradsåklagare som riksåklagaren förordnat till dessa uppgifter. Angående åklagare i de militära rättegångsärenden som i första instans handläggs av hovrätten föreskrivs särskilt.

Föreslagen lydelse

4 §

Åklagare i militära rättegångsärenden är de *distriktsåklagare och specialiståklagare* som riksåklagaren förordnat till dessa uppgifter. I fråga om åklagare i de militära rättegångsärenden som i första instans handläggs av hovrätten gäller vad som föreskrivs särskilt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet (1169/2011) 5 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

5 §

Temporärt tagande i förvar.

I de fall som avses i artikel 14 i rambeslutet får en anhållningsberättigad tjänsteman ta den dömda i förvar för att säkerställa verkställigheten, om den utfärdande staten begär det. Begäran får framställas direkt hos den anhållningsberättigade tjänstemannen. Den tingsrätt inom vars domkrets den ort där den dömda hålls i förvar finns, häradsåklagaren inom domkretsen och Brottsåklagaren inom domkretsen och Brottsåklagaren ska utan dröjsmål underrättas om att den dömda har tagits i förvar.

Föreslagen lydelse

5 §

Temporärt tagande i förvar

I de fall som avses i artikel 14 i rambeslutet får en anhållningsberättigad tjänsteman ta den dömda i förvar för att säkerställa verkställigheten, om den utfärdande staten begär det. Begäran får framställas direkt hos den anhållningsberättigade tjänstemannen. Den tingsrätt inom vars domkrets den ort där den dömda hålls i förvar finns, *distriktsåklagaren eller specialiståklagaren* inom domkretsen och Brottsåklagaren ska utan dröjsmål underrättas om att den dömda har tagits i förvar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna (1383/2007) 9 § 1 mom., sådant det lyder i lag 659/2015, som följer:

Gällande lydelse

9 §

Behöriga åklagare

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, är häradsåklagarna inom domkretsen för Helsingfors tingsrätt behöriga att sköta de åklagaruppgifter som avses i denna lag.

Föreslagen lydelse

9 §

Behöriga åklagare

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, är *distriktsåklagarna och specialiståklagarna* inom domkretsen för Helsingfors tingsrätt behöriga att sköta de åklagaruppgifter som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) 12 § 1 mom., sådant det lyder i lag 658/2015, som följer:

Gällande lydelse

12 §

Behöriga åklagare

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, är häradsåklagarna inom domkretsen för Helsingfors tingsrätt behöriga att sköta de åklagaruppgifter som avses i denna lag.

Föreslagen lydelse

12 §

Behöriga åklagare

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, är *distriktsåklagarna och specialiståklagarna* inom domkretsen för Helsingfors tingsrätt behöriga att sköta de åklagaruppgifter som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av 4 och 14 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om övervakningsåtgärder som ett alternativ till tillfälligt frihetsberövande och om tillämpning av rambeslutet (620/2012) 4 § 1 mom. och 14 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

4 §

Myndigheter som beslutar om erkännande och anpassning.

Beslut om erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder fattas av

- 1) häradsåklagaren inom Helsingfors tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Helsingfors eller Kouvola hovrätts domkrets,
 - 2) häradsåklagaren inom Norra Savolax tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Östra Finlands hovrätts domkrets,
 - 3) häradsåklagaren inom Uleåborgs tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Rovaniemi hovrätts domkrets,
 - 4) häradsåklagaren inom Birkalands tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Åbo eller Vasa hovrätts domkrets.
-

14 §

Ändringssökande.

Den som ställts under övervakning får föra beslutet om erkännande av övervakningsåtgärder till den tingsrätt inom vilkens dom-

Föreslagen lydelse

4 §

Myndigheter som beslutar om erkännande och anpassning

Beslut om erkännande av ett beslut om övervakningsåtgärder fattas av

- 1) en *distriktsåklagare eller specialiståklagare* inom Helsingfors tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Helsingfors eller Kouvola hovrätts domkrets,
 - 2) en *distriktsåklagare eller specialiståklagare* inom Norra Savolax tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Östra Finlands hovrätts domkrets,
 - 3) en *distriktsåklagare eller specialiståklagare* inom Uleåborgs tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Rovaniemi hovrätts domkrets,
 - 4) en *distriktsåklagare eller specialiståklagare* inom Birkalands tingsrätts domkrets, om övervakningen är avsedd att ordnas inom Åbo eller Vasa hovrätts domkrets.
-

14 §

Ändringssökande

Den som ställts under övervakning får föra beslutet om erkännande av övervakningsåtgärder till den tingsrätt inom vilkens dom-

RP 17/2018 rd

Gällande lydelse

krets den häradsåklagare som har fattat beslutet är verksam. Tingsrätten ska ta upp ärendet till behandling utan dröjsmål. Tingsrättens beslut får inte överklagas genom besvär.

Föreslagen lydelse

krets den *distriktsåklagare eller specialiståklagare* som har fattat beslutet är verksam. Tingsrätten ska ta upp ärendet till behandling utan dröjsmål. Tingsrättens beslut får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag

om ändring av 17 kap. 12 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 17 kap. 12 § 3 mom., sådant det lyder i lag 732/2015, som följer:

Gällande lydelse

12 §

En person som avses i 25 a § 1 mom. i lagen om åklagarväsendet (439/2011) samt en anställd vid polisen eller vid någon annan myndighet som sköter brottsbekämpning är skyldig att vägra vittna om uppgifter som avses i 7 kap. 1 § 1 mom. i polislagen. En åklagare som avses i 25 a § 2 mom. i lagen om åklagarväsendet samt en anställd vid polisen eller vid någon annan myndighet som sköter brottsbekämpning har rätt att vägra vittna om uppgifter som avses i 7 kap. 3 § 1 mom. i polislagen. En tjänsteman vid Brottsåtgärdsmyndigheten har rätt att vägra vittna om uppgifter som avses i 19 kap. 10 § 1 mom. i fängelselagen (767/2005). Domstolen får dock ålägga personen att vittna, om

1) åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex år,

2) en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller att annars på behörigt sätt bevaka sin rätt under rättegången skulle kränkas om uppgifterna inte lämnades, och

3) röjandet av den persons identitet som lämnat ut konfidentiell information eller tips eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation uppenbart inte skulle allvarligt äventyra säkerheten för denna person eller en närstående till honom eller henne.

Föreslagen lydelse

12 §

En person som avses i 23 § 1 mom. i lagen om Åklagarmyndigheten (/) samt en anställd vid polisen eller vid någon annan myndighet som sköter brottsbekämpning är skyldig att vägra vittna om uppgifter som avses i 7 kap. 1 § 1 mom. i polislagen. En åklagare som avses i 23 § 2 mom. i lagen om Åklagarmyndigheten samt en anställd vid polisen eller vid någon annan myndighet som sköter brottsbekämpning har rätt att vägra vittna om uppgifter som avses i 7 kap. 3 § 1 mom. i polislagen. En tjänsteman vid Brottsåtgärdsmyndigheten har rätt att vägra vittna om uppgifter som avses i 19 kap. 10 § 1 mom. i fängelselagen (767/2005). Domstolen får dock ålägga personen att vittna, om

1) åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex år,

2) en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller att annars på behörigt sätt bevaka sin rätt under rättegången skulle kränkas om uppgifterna inte lämnades, och

3) röjandet av den persons identitet som lämnat ut konfidentiell information eller tips eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation uppenbart inte skulle allvarligt äventyra säkerheten för denna person eller en närstående till honom eller henne.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Förordningsutkast

Statsrådets förordning

om Åklagarmyndigheten

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av lagen om Åklagarmyndigheten (/2017):

1 kap.

Åklagarmyndighetens organisation

1 §

Riksåklagarens byrås organisation

Riksåklagarens byrå är indelad i enheter. Riksåklagaren förordnar de tjänsteman som ska vara chefer för enheterna.

Riksåklagarens byrå finns i Helsingfors.

2 §

Åklagardistrikt

Åklagardistrikten är följande:

1) Södra Finlands åklagardistrikt med kommunerna i landskapet Nyland och Pyttis kommun som verksamhetsområde; distriktets verksamhetsställen finns i Borgå, Esbo, Helsingfors, Lojo, Raseborg, Träskända och Vanda,

2) Västra Finlands åklagardistrikt med kommunerna i landskapen Birkaland, Egentliga Finland, Mellersta Finland, Mellersta Österbotten, Satakunta, Södra Österbotten och Österbotten som verksamhetsområde; distriktets verksamhetsställen finns i Björneborg, Jyväskylä, Karleby, Seinäjoki, Tammerfors, Vasa och Åbo,

3) Östra Finlands åklagardistrikt med kommunerna i landskapen Egentliga Tavastland, Kymmenedalen, Norra Karelen, Norra Savolax, Päijänne-Tavastland, Södra Karelen och Södra Savolax, med undantag för Pyttis kommun, som verksamhetsområde; distriktets verksamhetsställen finns i Idensalmi, Joensuu, Kouvola, Kotka, Kuopio, Lahtis, S:t Michel, Tavastehus och Villmanstrand,

4) Norra Finlands åklagardistrikt med kommunerna i landskapen Kajanaland, Lappland och Norra Österbotten som verksamhetsområde; distriktets verksamhetsställen finns i Brahestad, Kajana, Kemi, Rovaniemi, Uleåborg och Ylivieska, samt

5) Ålands åklagardistrikt.

Bestämmelser om verksamhetsområdet och verksamhetsstället för Ålands åklagardistrikt finns i 4 § i lagen om Åklagarmyndigheten.

2 kap.

Personal

3 §

Personal

69

RP 17/2018 rd

Vid riksåklagarens byrå finns en tjänst som riksåklagare och en tjänst som biträdande riksåklagare samt tjänster som statsåklagare. Vid byrån kan det dessutom finnas andra tjänster som behövs för verksamheten.

I ett åklagardistrikt finns en tjänst som ledande distriktåklagare samt tjänster som specialiståklagare och distriktsåklagare. I åklagardistriktet kan det dessutom finnas andra tjänster som behövs för verksamheten.

4 §

Statsåklagarnas administrativa uppgifter

Utöver vad som annars föreskrivs om statsåklagarnas uppgifter ska statsåklagarna bistå riksåklagaren vid styrningen, utvecklingen och uppföljningen av åklagarverksamheten samt i andra administrativa uppgifter.

5 §

Specialiståklagarnas administrativa uppgifter

En specialiståklagare ska utöver sina åklagaruppdrag medverka i utbildningen av åklagare och också i övrigt delta i utvecklingen och styrningen av åklagarverksamheten inom sitt specialiseringsområde. Dessutom ska specialiståklagaren utföra de administrativa uppgifter som han eller hon särskilt förordnas att sköta.

6 §

Distriktsåklagarnas administrativa uppgifter

Utöver vad som annars föreskrivs om distriktsåklagarnas uppgifter ska en distriktsåklagare utföra de administrativa uppgifter som han eller hon förordnas att sköta.

7 §

Biträdande åklagare

I ett åklagardistrikt kan det finnas biträdande åklagare i tjänstförhållande för viss tid som utbildas för åklagaruppgifter. De brottmål som tilldelas en biträdande åklagare ska bestämmas enligt övningsperiodens fas och i enlighet med hur krävande målet är.

De biträdande åklagarnas introduktionsutbildning, handledning och uppgifter ska ordnas så att de får en mångsidig och utvecklande utbildning.

RP 17/2018 rd

8 §

Behörighetskrav som gäller distriktsåklagares, specialiståklagares och biträdande åklagares språkkunskaper

Med undantag av vad som föreskrivs i 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) omfattar behörighetskraven för

1) nio tjänster som distriktsåklagare eller specialiståklagare i Södra Finlands åklagardistrikt utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska samt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska, samt

2) sju tjänster som distriktsåklagare eller specialiståklagare i Västra Finlands åklagardistrikt utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska samt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska.

Vid besättande av tidsbundna tjänsteförhållanden för biträdande åklagare i ovannämnda åklagardistrikt ska i tillräcklig utsträckning beaktas ovannämnda behörighetskrav som gäller språkkunskaper.

9 §

Biträdande chef

De biträdande cheferna förordnas av riksåklagarens byrå på förslag av åklagardistriktet. Förordnandet utfärdas för högst fem år åt gången.

10 §

Utnämning

Bestämmelser om utnämningen av åklagare finns i lagen om Åklagarmyndigheten. Övriga Åklagarmyndighetens tjänstemän vid riksåklagarens byrå utnämns av riksåklagarens byrå.

Övriga Åklagarmyndighetens tjänstemän i ett åklagardistrikt utnämns av åklagardistriktet. Tjänstemannens tjänstgöringsställe bestäms av den utnämmande myndigheten.

11 §

Utnämning till tjänsteförhållande för viss tid

Bestämmelser om utnämning av Åklagarmyndighetens tjänstemän vid riksåklagarens byrå till tjänsteförhållande för viss tid finns i 9 § i statstjänstemannalagen (750/1994) och i 20 § i statstjänstemannaförordningen. Beslut om utnämning av en statsåklagare till tjänsteförhållande för viss tid som varar över ett år fattas dock av justitieministeriet på framställning av riksåklagarens byrå. Beslut om utnämning av övriga Åklagarmyndighetens tjänstemän vid riksåklagarens byrå till tjänsteförhållande för viss tid som varar högst ett år fattas av riksåklagarens byrå.

Bestämmelser om utnämning av övriga Åklagarmyndighetens tjänstemän till tjänsteförhållande för viss tid finns i 20 § i statstjänstemannaförordningen. Beslut om utnämning av Åklagarmyndighetens tjänstemän i ett åklagardistrikt till tjänsteförhållande för viss tid som varar högst ett år fattas av åklagardistriktet.

RP 17/2018 rd

12 §

Behörighetskrav

Bestämmelser om behörighetskraven för åklagare finns i lagen om Åklagarmyndigheten (2017).

Behörighetskraven för förvaltningsdirektören, ledande sakkunniga, konsultativa tjänstemän och överinspektörer är annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt.

Behörighetskraven för personalchefen, utbildningschefen, chefen för informationstjänsten och informationschefen är högre högskoleexamen.

13 §

Tjänstledighet

Riksåklagaren och biträdande riksåklagaren beviljas tjänstledighet av justitieministeriet. Övriga Åklagarmyndighetens tjänstemän beviljas tjänstledighet av riksåklagarens byrå. Beslut om tjänstledighet på högst ett år samt om tjänstledighet enligt prövning för Åklagarmyndighetens tjänstemän i ett åklagardistrikt fattas dock av åklagardistriktet.

3 kap.

Särskilda bestämmelser

14 §

Styrning av undersökningsledare vid brott som en polisman misstänks ha begått

Riksåklagarens byrå styr verksamheten i hela landet när det gäller de åklagare som leder förundersökningen vid brott som en polisman misstänks ha begått.

15 §

Tjänstemärke

Åklagare tilldelas tjänstemärken som har fastställts av Åklagarmyndigheten.

16 §

Avgörande av ärenden som gäller förvaltningsklagan

Förvaltningsklagan som har anförts över Åklagarmyndighetens tjänstemäns verksamhet avgörs av riksåklagaren eller av en tjänsteman som riksåklagaren utsett.

En klagan över riksåklagarens åtgärder ska hänskjutas till justitiekanslern i statsrådet.

RP 17/2018 rd

4 kap.

Ikraftträdande

17 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 31 oktober 2018.

På sådana ärenden om utnämning till en tjänst, utnämning till tjänsteförhållande för viss tid eller förordnande till en uppgift som inletts före ikraftträdandet av denna förordning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 2018

Justitieminister Antti Häkkänen

Konsultativ tjänsteman Miia Ljungqvist